

24
Kunnenich Jan Pra. 3. nym. 13.
1733 7 16
DILVCIDATIONES
I V R I S P V B L I C I

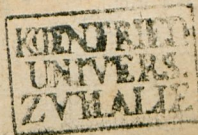
15
20

DE
NEVTRALITATE
PROVTI ILLA
INTER GENTES LIBERAS
ATQVE INPRIMIS
INTER ORDINES S. R. IMP.
VSITATA EST

VNACVM PRAEFATIONE
DE EIVSDEM COMMODIS
ATQVE INCOMMODIS.

I E N A E
APVD IOH. CHRISTOPH. CROEKERV. M.
I 7 4 7.

UNIVERSITÄT
LIBRARIE
INTER ORDINES S. R. IMP.
PRAELECTIO
INTER GENTES LIBERAS

UNIVERSITÄT
LIBRARIE
SACHSEN-ANHALT

PRAEFATIO.

SI contemplamur praesentem Europae atque in primis nostri S. R. I. statum, animaduertimus, omnes fere reges ac principes in hoc adhuc durante bello inter se separatos et disiunctos, nec non in tres partes diuisos esse: quarum *una* alterutri parti belligerantium assistit; *altera* nullis turbis sese immittere studet, sed quieta et pacata manet, atque rei euentum expectat. *Tertia* vero haeret, et quo se vertat, non habet, quin et num neutrarum partium esse velit nec ne, et cuius pars posteriori casu sequenda sit, incerta voluit consilia. Singulis quidem horum omnium est certus scopus; attamen maximopere dispar atque diuersus. Nam illorum, qui ad *primam classem*

a 2 per-

PRAEFATIO.

pertinent, eo directus est animus, vt res per sua adiumenta ita moderentur, quo illud anceps ac periculofum bellum eo citius finiant, animosque discordes rursus in pristinam concordiam reducant, seu sub praetextu adiutorum propriis commodis feruiant.

Ad *secundum ordinem* ii referendi sunt, quibus nihil antiquius est salute ac quiete suarum prouinciarum, nec partim obscuras nec partim apertas simultates suscipiunt, eamque ob causam neutrius partis esse appetunt, ne se, regiones, subiectosque suos in discrimen obiciant. Quod ad eos attinet, qui *tertia classe* continentur, ii ad tempus tantum subsident atque expectant, vsque illius vel istius partis res euentum habeant, quo eo securius ei, in cuius manu fortunam percipiunt, auxilio esse queant.

Non desunt, quibus harum partium animum inspiciendo, illorum optimus, atque omnibus aliis praeferendus esse videtur scopus, qui primo ordini sese addixere, cum illos nimirum semper magis laude tollendos esse censeant, qui bellum ad exitum perducunt, tollunt, atque sepeliunt, quam eos, qui ei fouent, atque suppetias ferunt. Vid. CINZZES in tr. *della vera militar disciplina antica e moderna* L. II. qui de his ita scribit;

PRAEFATIO.

bit: un prencipe l' aquista la reputazione con l' essere stimato o vero amico o vero inimico, e massimamente, quando senza alcun rispetto l' huomo si scuopre in fauor d' alcuno contro ad altrui.

Consentiant quoque cum his communis Ictorum et politicorum scholae, e. g. LIPSIVS L. 4. pol. 9. scribit: ii, qui neutrarum partium duces sequuntur, victoribus quasi certissima praeda cedunt. THOLOS. de *republ.* L. 2. 3. c. 4. n. 5. BODIN. de *republ.* L. V. c. 6. fol. 919. WARM. ab EHRENBERG de *foeder.* L. I. c. 2. n. 207. et 216. FESCH de *foeder.* concl. 12. lit. d. BESOLD. de *foeder.* c. VIII. n. I. REINKING de *regim. saec. et eccles.* MAGER de *aduocat.* c. VII. n. 322. IO. CAMMANN de *iure mai.* diff. V. concl. 91. CHOCKIER *thes. polit.* L. II. c. II. NEVMEIER von der Neutralität und Assistenz c. V. *Guicciard. consil. polit.* aliique. Nam cum ea belli natura sit, vt hostem communem iudicemus eum, qui suppetias nobis non fert, necesse prorsus esse videtur, vt aut diuturnitate belli, velut granum inter duos molares ipse quoque atteratur, aut certe ab alterutro victoriam obtinente, omni beneuolentia exutus, tandem opprimatur, sicuti exemplis demonstrat BODINVS c. I. MAGER, NEVMEIER etc. Alii his adhuc alia adiiciunt,

PRAEFATIO.

quae apud WAR. *ab* EHRENBURG d. c. 2. n. 212. legenda sunt et ab aliis huius materiae scriptoribus abunde docentur.

Quinam autem parti se quis ad sociare debeat, ex circumstantiis et belligerantium qualitate metiendum erit. In dubio autem, et si potentia pares erunt, tutius et consultius esse videtur, eius accedere partibus, qui meliorem causam et Deum socium atque adiutorem habet, prouti docent NEUMEIER, c. l. 9. BESOLD. c. l. 8. n. 3. MAGER c. l. c. 7. n. 322. DAN. HOEPINGK de *iur. protect.* concl. 22. lit. C. aliique. Non tamen omnis omnino neutralitas, ut ita dicam, damnanda est. Nam si quis ita potens sit, ut metuere non habeat necesse, se victoris fore praedam, is tuto neutrius partis esse poterit. THUCYD. L. I. BESOLD. c. l. c. 8. n. 3. ALTHVS. pol. c. 4. ad fin. MAGER c. l. c. 6. n. 332. in primis cum belli euentus admodum incerti et dubii sint, hinc neutrius partis studium non omnino vitandum et reiiciendum, sed tanquam res proficua aliquando apprehendenda. conf. AENEAS SYLVIVS epist. 65. NEUMEIER c. l. c. 3.

Conducit quoque ipsis belligerantibus, vicinos esse medios, ad quos victus tandem confugere possit, ac ut non desint pacis mediatores.

PRAEFATIO.

res. BESOLD. c. I. n. 3. NEVMEIER c. I. c. 8.
 Nam si omnes omnium hostes aut foedere so-
 ciali coniuncti essent, quis moderator, quis
 mediator, et quis arbiter diffidorum futurus
 esset? BODINVS c. I. fol. 919.

Principis igitur et alterius cuiusuis pru-
 dentis est, rationem status sui, aliasque cir-
 cumstantias exacte et accurate perpendere,
 num expediat, neutralitatem potius arriper-
 re, quam belli motibus sese implicare, seu
 quomodo reipublicae salus conseruari ac re-
 tineri queat.

Habent ii, qui neutras partes sequuntur,
 quodammodo etiam alia commoda atque e-
 molumenta ac proficiunt sibi suisque terris,
 quammaxime; inprimis autem ad ea refe-
 rantur, *liberatio* ab vtriusque partis, bellum
 gerentis, odio, *conseruatio* sui, *impetratio* et
opportunitas quaestum lucrumque adipiscen-
 di, sicuti nostro aeuo de Lusitanis, Danis, Sue-
 cis, et pro parte etiam de Belgis, aliisque gen-
 tibus dici probarique potest. Conf. *das hist.*
Jahrbuch vom Jahr 1739. und 1740. Praecipue
 autem perspicuum est, Belgas ab initio huius
 adhuc durantis belli summis viribus eo con-
 tendisse, ne respectu commodi ex bello in-
 ter Hispaniam, M. Britanniam et Galliam
 fer-

PRAEFATIO.

feruente capiendi, nec Galliae nec Hispaniae regibus discipliceant, eosdemue offendant, multo minus, ne eo bello implicentur. Nam prohibitis in Hispaniae omnibus rebus, manuum opera in regno M. Britanniae paratis, Belgae ferica aliasque merces eo transtulerunt in tanta multitudine, vt hi soli illac mercaturam facere viderentur, et saepissime ob magnitudinem mercatorum et emtorum merces deficerent. Videatur citatus liber sub titulo: *Hist. Jahrbuch vom Jahr 1740.* cap. 6. seqq. vbi plura de hac materia inuenienda sunt. Num autem illud lucrum ea damna compensare possit, quae foederato Belgio persuasionibus Gallicis et expugnationibus Belgiae Hispanicae seu Austriacae illata sunt, dicant alii, tempusque docebit. Progredior potius ad alia compendia, quae in rem eorum conducunt, qui neutras partes sectantur, eo etiam pertinent: *data fides* de non offendendo, impensis non dando occasionem, et periculum non inferendo, *conseruatio* amicitiae vtriusque partis bellum gerentis, *adquisitio* terrarum, opum ac remunerationum, *tranquillitas* regiminis, et *securitas* subiectorum, *faueur* et beneuolentia victoris et quae sunt alia.

Sed

PRAEFATIO.

Sed res aduersae, miseriae, molestiae, casus grauissimi et clades ex aduerso etiam paululum considerandae sunt, quae nempe iis accidere possunt, qui neutris partibus fouent. De his nobis non est multum monendum, cum exempla pro dolor! satis superque nostro aeuo nota atque inter omnes nostris peruulgata sint. Silentium de hac re teneo. Per ambages de iis iacebunt nostro aeuo Moguntini, Darmstadienses, Wetterauienses, Rhenani, Francones, Sueui aliique incolae Germaniae, qui haecenus satis nimisque a Gallis vexati atque afflicti sunt. Dicant Poloni, cui vsui nullis partibus in bello Turcico 1739. composito, fouerint? Inspicias modo *hist. Jahrbuch* de A. 1739. p. 715. seqq. vbi eorum calamitates in hoc bello perpeſſae breuiter enarrantur. Nam plerumque ii, qui se medios gerunt, sibi accessunt vtriusque partis, sibi inuicem bellum inferentis, *odium*, et vtrosque facile offendunt, et quidem, quia potentior putat, eos, qui neutram in partem moueri possunt, merito ei succurrere debere; debilior autem, se hoc modo laesum esse censet, quia ille eum non tueatur, quemadmodum hoc multa exempla confirmant. Et vt vnicum tantum adhuc proferram, quod patet, ex 10 v10 L. 34. *hist. sui temp.*

b

TAR-

PRAEFATIO.

TARCAGN. nelle *historie del mondo* P. III. L. 3. vbi nempe dux Sabaudiae *Carolus* in bello, quod erat imperatori Carolo V. cum Francisco rege Galliae, existens medius, terras suas amisit. Alia genera miseriarum, quae iis obuenire possunt, qui medium cursum tenent, in eo sese etiam exserere possunt, vbi tales scilicet a pace tandem sancienda excluduntur, ac omni ope destituuntur. Exempla huius rei etiam sunt in promptu, praecipue haec thesis ex historia nostri imperii R. G. confirmari possêt, si spatium tempusque id solummodo permetteret. Proinde videndum est, num illi, cuius vicini bella inter se gerunt, indeque ei periculum aliquod imminet, se alterutri coniungere, an vero neutrius partis studio euitare consultius sit? Ambigua quaestio est, deque ea aliquid certi definire periculosum esse, dicit WARM. *ab* EHRENBURG c. I. L. I. c. 2. n. 207. et 216. Nam talis princeps, eiusque prouinciae, posteriori etiam casu, versantur in summo discrimine, quippe qui iis, in ditione atque potestate sua existentibus, noua tributa atque grauiâ onera imponere debet, quo se suosque armis instruere, atque ea comparare possit, quae ad bellum necessaria sunt, quin immo se suasque prouincias tueri atque eas securas reddere

PRAEFATIO.

dere queat. Conscribendus porro est exercitus, quo casu eius imperio subiecti ad eum conservandum contribuere obligantur, et hoc modo ii, qui eius ditioni obtemperant, in pace et quiete per hos aliosque sumtus pecunia, frumento exhauriuntur, iisque per crebriores transitus copiarum aliarum multa mala infliguntur, penus consumitur, annonae difficultas fit et quae sunt eorum malorum genera alia. Huc accedit simultas victoris, de quo videre licet GVICC. hist. L. I. et L. XI. HORDER in *adversariis de vera causa belli Germ.* L. V. Lectu dignissima quoque ea sunt, quae in actis publicis de hac materia, quae et hodie maxime disputatur, occurrunt, e. g. in LONDORP. act. publ. T. III. p. 1103. T. IV. p. III-639. T. V. p. 1031. T. VI. p. 343. T. VIII. p. 688. T. X. p. 336. 551. seq. 648. DVMONT *corps dipl.* FABRI. E. *Staats-Cantzley* T. VIII. c. 2. T. 15. c. 9. T. 16. c. II. T. 19. p. 477. T. 23. p. 277. 3II. T. 24. p. 459. T. 24. p. 460. T. 25. p. 264. T. 28. p. 299. T. 29. p. 246. T. 50. p. 664. T. 51. c. 15. T. 61. p. 347. T. 64. c. 8. T. 80. p. 568. T. 81. p. 375. T. 82. c. I. T. 84. c. II. T. 86. c. 4. T. 88. p. 249. et 692. in cel. 10. GOTTL. GONNE *comment. de iure neutral. statuum circularumque imperii et alibi.* Legi meretur etiam hoc lo-

PRAEFATIO.

co illud memoriale ad dictaturam Ratisbonae a rege M. Britanniae et electore Luneburg. datum d. d. 13. Mai. 1746. Hannou. vnde discendum est, quid studium neutrius partis profecerit, inprimis statibus ordinibusque imperii S. R. G. quibus quidem illud denegari nequit, de quo p. 5. tr. seq. pluribus actum, vid. IO. ANDR. HOFFMANNI *meditat. de potentatu S. R. I.* et exemplum tractatus neutralitatis inter electorem Bauariae et circulum Suevicum adhuc nobis d. A. 1741. notum est, de quo vid. FABR. E. *Staats-Cantzley* T. 80. p. 568. quoties nimirum bellum inter externos et extraneos vertitur aut inter principes imperii nec ipsi imperio infertur, quo casu neutrarum partium esse nulli licet, ob iuramentum, quo singuli imperio et imperatori fideles se fore iurant, prouti, p. 9. 12. et p. 17. seqq. *tract. sequentis* ostensum est. Eam ob causam neutralitas Anno 1641. abolita legitur, R. I. Ratisb. de Anno 1641. §. 86. *und demnach*, et §. 87. *also setzen* etc. conf. Dn. MVLTZ in *repraesent. maiest. imper.* L. II. c. 5. §. 79. p. 303. et §. 185. p. 318. Male proinde apud imperii proceres audiuit Moguntinus praeful, quod A. 1688. 17. oct. Galliarum regi, imperio militem obducenti, neutralitatem obtulerit. Id etiam hodie

PRAEFATIO.

die ordinibus imperii semper ad animum et ob oculos ponitur in multis scriptis, praecipue in allegato illo *memoriali* regis Britanniae et in *gründl. Beweifs, dass das H. R. R. an gegenwärtigen Krieg Theil zu nehmen verbunden seyn etc.*

Nunc nobis adhuc permissum erit, quasdam causas allegandi, quae principem ad neutrius partis studium commouere possunt, sunt quidem eorum multae nec omnes hic exquirendae sunt, sed potissimae solummodo, ad quas referuntur: *propensio* ad quietem et tranquillitatem, cuius exemplum nobis hodie Belgae, rex Portugalliae, nonnulli status Italiae aliique potentes porrigunt. *Respectus* amicitiae atque affinitatis, *obligatio*, qua quis alterutri parti bellum gerenti obnoxius est. Ita admonuit imperator *Carolus V.* nobilitatem imperii immediatam, dum socios Smalcaldenses bello laceffiturus esset, ne foedus iceant cum suis inimicis, sed vt ei seu assistant, seu pro euitando periculo quietem ac tranquillitatem sequantur. *Pactum* porro inter quosdam principes in initum occasionem dare potest, quin princeps nullam in partem se mouere debeat, ceu docet *GVICC. L. VI.* vbi tale pactum imperatoris Maximiliani I. et

PRAEFATIO.

Ludouici XII. regis Gall. occurrit. conf. METERANVS L. I. de *reb. Belg.* imo interdum adfunt pacta conuenta inter principes, quae neutrius partis studium perfuadent atque ad illud principes obstringunt, vti videre licet apud GVICC. L. XVI. et VII. SPANGENBERG. *chron. Henneb.* L. V. c. 17. BODINVM L. I. de *republ. DAV. CHYTRAEVS* in *chron. Saxon.* offert exemplum eiusmodi pacti de rege Poloniae et ciuitate Rigenfi in Liuania. Interdum intercedunt etiam talia pacta inter bellantes ipfos, ficuti docet ALBERICVS GENTILIS de *iure belli* L. I. c. 14. interdum medium se partibus praestare suadet, *spes alterius studia et beneuolentiam* adsequendi seu retinendi, aut maiorem discordiam praecauendi, id quod Papa Clemens VII. cum exemplo laude digno in eo bello, quod Carolo V. cum Francisco I. de ducatu Mediolanensi erat, comprobauit. Aliquando medius cursus a quibusdam tenetur, vt libertas et aequilibrium, conseruetur, ne neutra pars bellantium praepotens euadat. Quodammodo neutrius partis studium alicui suadent *beneficia* ab alterutrius parte seu eius maioribus in illum collata, id quod Venetiani exemplis saepius, praecipue in bello, quod

PRAEFATIO.

quod erat Nicephoro cum Carolo M. Franciae rege, secundum HIER. BARDI *hist. Venet.* comprobarunt.

Si partis vincentis opes ac potentia nimis crescunt, quidam medii manent, id quod ex GVICC. L. V. aliisque annalibus illustrari potest. *Ingratus animus, suspitionis euitatio, offensio* timenda, de quibus SLEIDANVS L. XVIII. lectu digna suppeditat. Debita vni parti *reuerentia*, praestitum *vasallagium* et *homagium* quodammodo ad neutras partes quendam obstringunt. Sic ea Christianus rex Daniae, Fridericus Palatinus, dux Cluiae, et dux Bavariae sociis foederis Smalcaldici opposuerunt. MAMBRING. ROSEVS L. V. *nelle historie del mondo. Eneruatio* et *oppressio* eorum, qui in armis sunt. GVICC. L. IV. IOACH CVRAEVS *Chron. Siles.* fol. 195.

Metus seditionis domesticae et incursionis, de quo historia regni Neapolitani nouissima materiam subministrat. Vid. *hist. Fabrbuch* 1739. 1740. cap. *von beyden Sicilien.* SLEIDANVS L. IV. etiam ad hunc locum spectans exemplum de Heluetiis habet, qui eandem ob causam euangelicis A. 1546. assistere recusarunt. *Formido* ne bellum ad eos transferatur, *induciae*, foederaque pacifica cum alterutra parte, sancit. *Lucrum* et quaecumque ex bellantium prouinciis capiendus, de quo SLEIDANVS L. XVIII. itidem de Heluetiorum pagis Tiguro, Berna, Basilea, et Scaphusia, nobis praebet notabilia exempla, vt et nostrum aeuum ipsum.

Necessitas interdum suadet, ne neutram in partem moueamur, id quod haecenus quidam ordines imperii R. G. suo damno et magna ruina fati superque experti sint. Sic etiam rex magnae Britanniae cum rege Galliae Anno 1741. tractatum neutralitatis iniit. *Declinatio* inimicitiae et inuidiae. Hoc artificiose effecerunt Venetia-

PRAEFATIO.

netiani in ultimo bello Turcico, vti prostat ex libro *all. histor. Jahrbuch 1740. cap. von Italien.*

Incertus ac dubius *eventus* belli, *consanguinitas* vtriusque partis bellantis, et quae sunt id generis alia, quae in NEVMEIERI c. tr. pluribus legi possunt.

Considerandae quidem nunc essent causae, quae eos, qui medii haecenus fuerunt, ad succurrendum persuadere possint, sed saepe a nobis citatus NEVMEIER c. tr. nobis iam otium fecit, ad quem beneuolum lectorem, remittimus.

Accipias interea BENIGNE LECTOR haec pauca et coniunge ea cum illis, quae in subsequens opusculis TIBI obuiam erunt, quorum prius sub praesidio Beati D. DIETRICI HERMANNI KEMMERICHII, consult. D. ADOLPH. WILH. a GOHREN publice ventilauit; posterius IOANNI HENRICO BOECKLERO natales debet, quae quia rara sese reddidere, prelo rursus tradita sunt, quo ardentissimum desiderium eorum, qui iis flagrarunt, satisfaciamus, quibus et nos nostraque studia meliore de nota commendata habere volumus. Ienae c1o1o cccxxxvi.

§. I.

Inter Gentes, harumque Principes, commune quidem Societatis vinculum, existit, quo omnes, lege Dei naturali praecipiente, ad communem Salutem prouehendam, inter se colligantur. Sed postquam moribus inter Gentes inualuit, per bellum ius suum aduersus se inuicem persequendi: hoc quoque usu venire sueuit, vt alii quidem Populi, foedere pacto, alterutri beligerantium parti se socient, alii vero neutras sequantur partes. Hinc NEUTRALITATIS, a) quam vocant, status enascitur, inter belli-

a) Vox, *Neutralitatis*, a negotiis publicis, styloque reae quidem latinae linguae gentium curiali hodie receptae, vi tamen in pta est. Proinde, qui in Romanis

belligerantium statum medius, vi cuius bello inter Principes Populosue enato, alii, licet utrique bellantium parti vicini, a bello tamen abstinent, atque adeo neque hostes alterutrius sunt, neque socii, pariaque humanitatis officia utrique parti exhibent, et ab utraque parte expectant b).

§. II.

manis historiis *Medii*, moribus nostris, *Neutrales* audiunt. Satyricæ de hac voce differit *Autor libelli*, cui titulus; *Die alte Wahrheit mit einem neuen Titel*: Es sey in dem Parnass die Frage entstanden, weil das Wörtlein *neutral* undeutsch sey, wie man aufs beste deutsch geben möge? Als habens eiliche verdeutschet, *Keinerley*, das ist, weder Fisch noch Fleisch, sondern ein verdeckt Essen Krebs, die eben so hinter sich als vor sich gehen; Andere habens verdeutschet, *beiderley*, weil sie gemeinlich auf beyden Achseln tragen; Andre, *untreu*, weil sie keinem Theile trauen, und kein Theil ihnen trauen; Andre habens davor gehalten, *neutral* sey so viel, als gut Spanisch, bemühe man sich als so vergebens, dem Kinde einen deutschen Nahmen zu geben.

H. BOECLERVS, latina voce destitutus, circumscriptione uti, atque *Quietem in turbis* hunc statum appellare maluit in diss. *Grotiana V.* hoc titulo insignita.

b) Conf. IOH. WOLFG. TEXT. *Synops. Iur. Gent. Cap. XVI. n. 2.* vbi tamen, ex hypothese si, mox sub suo II. allegata, quasi *Neutralitas* proprie stricteque dicta pactum requirat, eam sequentem in modum definit. *Neutralitas qualis amicitiae erga eos, qui bello decertant, consensu vel pacto obfirmatum.* PHIL. REINH. VITRIAR. *Inst. I. N. et Gent. Lib. 3. C. X. qu. 2.* vbi *Neutralitatem* describit statum, in quo belli societatem declinamus, et nos inter bellum gerentes quietos tenemus. Add. *Colleg. Grot. Exerc.*

§. II.

Duplici vero potissimum ratione fieri potest, ut *Neutralitatis* status existat: Primum ipso iure et facto, dum quis nullo facto suo sese bello, quod inter alios geritur, immiscet, adeoque ipso iure, naturali puta, ab hostili inuasionem tutus est, nec opus habet, pacto sibi hoc nomine quidquam stipulari: cum nihil iuri naturali sit conuenientius, quam ut is, qui alios non laedit, nec ab aliis laedendus sit. Sed hanc non nisi in *generaliore* sensu *Neutralitatem* appellari, nonnulli existimant c).

A 2

§. III.

Exerc. XIV. CHR. GOTH. alii Principes, eo sensu *neutra-*
FRANCKENSTEIN de His, les dici poterunt, quod parti-
qui *Neutras* in bello partes se- um *belligerantium* a neutra
qu. th. 1. parte fuerint socii: proprie ta-

c) Ita existimant IO. men et ex usu Iuris gentium lo-
WOLFG. TEXTOR in Syno- quendo hi soli *neutrales* sunt,
psi Iur. Gent. Cap. XVI n. 1. 2. quibus *media* isthaec conditio
vbi ait: Haec vero *Media* vel *consensu* vel *pacto* fuit concessa:
neutralis conditio, de qua hic inde enim demum efficitur, ut
loquimur, ex pacto est, nec me- alicui liceat *medio* esse, vel
ro Iure *citra* pactum subsistit. *neutrali*, h. e. sese amice ge-
Etsi enim hac *generaliori* signi- vere ex utraque parte erga eos,
ficatione etiam *medi* aliqui vel qui inuicem *hostes* sunt. Fa-
neutrales dici possunt, ut supra cit cum eodem PH. R. VI-
vocabulum pacis *distinximus*, v. TRIARIUS, qui l. c. ad
gr. quoad bellum nuperum Ger- quaestionem; An *omnis*, qui
manico-Gallicum, Rex Poloni- non sequitur *alterutram* belli-
ae, Magnus Dux Moscoviae et *gerantium* partem, est *neutra-*
lis?

§. III.

Deinde pacto vel foedere inito, partis neutrius conditio contrahitur. Vel enim belligerantium interest, Populum vel Principem, quem ipsi socium vel auxiliatorem habere nequeunt, saltem hostis socium atque auxiliatorem haut experiri: adeoque e re sua esse ducunt, foedere isto, eum ad neutras partes sequendas obstringere. Interdum etiam propriae salutis cura exigit, foederibus cum utroque belligerantium initis, saltem ex abundanti cautela, securitati suae prospicere, ne bello improvidus implicetur vicinus, atque sic praeda belligerantium fiat terra sua. Interdum vero mediū huiusmodi Populi interest, ut provincia haec vel illa, ad vnum ex belligerantibus spectans, a belli calamitate immunis seruetur, et hinc neutralitatem eidem stipulatur.

lis? respondet: Affirmatur haec conditio pacto vel expresso in sensu generali, quatenus vel tacito est concessa. At enim non est socius alterius, et sic nim vero consensus belligerantium ad neutras a vicinis li, ratione autem amicitiae et partes seruandas, haud necessarium, quae inde fluunt, solarius esse videtur, nisi in certis casibus, quemadmodumque aequum se praebet. In dum ex dictis suo hoc II. et sensu stricto isti dicuntur sequentibus facile liquet. neutrales, quibus media ist-

latur. Atque haec proprie et in strictiori sensu Neutralitas dici censetur d).

§. IV.

Sed illud iam operae pretium fuerit disquirere, vtrum, bello decertantibus Populis nonnullis, alii Populo vel Principi, praesertim finitimo, *neutras sequi partes*, atque adeo otiosum veluti ac tranquillum belli inter alios gerendi spectatorem agere liceat? Distincte hic pronunciandum erit. Quodsi enim Populos iste vel princeps *sui iuris* sit, ita, vt Superiorem non habeat, nisi DEum; certe is nullo modo cogi poterit, vt aliorum sese immisceat bello, ad se non spectanti e). Cum enim in statu libertatis naturalis quilibet rerum suarum ipse sit moderator et arbiter: ipsius sane, non alterius, erit, arbitrari, quid, propriae vel alienae salutis tuendae aut promouen-

A 3

d) V. TEXTOR I. C. et re cogi possint, vt partibus accedant? recte negat, ratus;

VIRIAR. I. C. *Dentis passionibus et fidei vinculis, armorum societatem extinguit.*
 e) Eandem sententiam tuetur I. H. BOECLERVS in Diff. *Quies in turbis* p. m. 877. *gentibus, iure naturae et gentium liberum esse cuique debentem, an illi, qui tam bonis re, armis aliorum abstinere, et et necessariis consiliis (in praecedentibus expositis) ducti, solent: Sed et Foedera, etiam ciuitatem bellicam declinant, Inbellica, sua natura libertatis esse*

mouendae causa, sibi agendum vel omittendum sit f).

§. V.

Neque etiam vlla Lex DEI naturalis datur, quae talem Populum absolute et indistincte ad arma cum aliis socianda obstringat. Licet enim Leges *Socialitatis*, quam vocant, praecipiant, vt quis commoda aliorum vitae sociorum promoueat, incommoda et damna auertat, atque adeo iniurias alteri ab altero illatas ab eodem propulsare conetur: attamen huiusmodi lex tantum ad officia humanitatis spectat, qualis in praxi saepe varias, pro varietate circumstantiarum, exceptiones, limitationes et restrictiones patitur. Primum enim sine dubio praeponendum, vt alter, qui iuuare tenetur alterum, ex parte huius de *iustitia causae*, ex parte alterius vero de *iniustitia* eiusdem, certo persuasus sit g): quod tamen saepe difficillimae obscurissimaeque discepta-

esse et consilii, non necessitatis dubiae BESOLDVS, in *Diff. et praecepti*. Quam et am. de *Foederum Iure Cap. VIII.* plectitur et pluribus edisserit FRANCKENSTEIN in *de Auxilio petendo atque fe-* quod de *Neutralitate*, ac item
Diff. sup. laud. th. 2. et seqq. vendo agit, §. 3. scribens: Nun-
 f) v. HOBBS de *Cive C. quam etiam (Resp.) se iungat,*
 I. s. 9. nisi cum eo, qui DEum socium
 g) Quod et innuit, haud habet.

ceptationis est. Deinde vero et *propriae salutis* ratio cuique habenda. Neque enim existimandum, leges socialitatis homines obligare ad commoda aliorum promouenda, ita, vt simul propriam salutem in praesentissimum adducat discrimen *h*). Prius igitur si fuerit certum, posterius vero haud metuendum, atque adeo vires suppetant sufficientes, alteri iniurias patienti cum successu opem ferendi: tum demum existimandum videtur, alterum vitae socium utique saltem in conscientia obligari ad hoc officium humanitatis alteri praestandum; licet hic iure suo ab eodem istud exigere nequeat. Idem saepius prudentia ac propriae salutis ratio non tam suadet, quam iubet: Scilicet, vbi vel minus tutum videtur, inter arma vndique circumiecta nobisque imminencia proxime, vtriusque belligerantis inuasioni exposita terras nostras tenere medias *i*), vel commune periculum, cum victo ac oppref-

h) Quocirca etiam pruden- ad alios iuuandos, sed expositi
 denter monitum a I. H. BOE- sint cuiusuis occupantis viribus,
 CLERO in diss. *Quies in tur-* rectius aliquis dixerit et con-
 bis, p. 875. quod tum quoque sultius esse, expectare, quam
 quiescere sua quosdam infirmi- irritare fortunam.
 tas iubeat: addita ratione; Si *i*) Atque adeo illis simi-
 enim nullum possunt momentum les sunt, quali habitano nel pri-
 facere, vel ad se tuendos, vel mo palco della casa; che da-
 quelli

oppresso vicino, a victore potente ac iniusto metuendum k).

§. VI.

Alia erit ratio, si summus aliquis Princeps, aut Respublica libera, foedere inito, atque publica interposita, terras alterius Principis tuendas atque iniurias propulsandas in se receperit. Tunc enim Sanctissimum istud societatis humanae vinculum pactum, inquam, quo foedus coaluit: ipsa lege Dei naturali ita iubente, adimplendum, atque fides data seruanda est. Idque eo valet, vt et iam alter, inuasus nempe, ab altero foederato promissum

quelli di sotto, sono trava. k) Eadem est sententia glati collumo, da quei di BESOLDI, dum l. c. ait; *Mesopra, con l'urina: quod de dia idem via hic est declinanda, Senensibus, in quodam Italiae vbi periculum, interius et vni bello neutrales sese geren- no alterius et tibi communis existibus, olim dixit ALPHON- stit. Idemque hinc IO. ALSVS Neapolitanus, apud BO- THVSII approbat scitum, TERVM de Detto fol. 15. b. qui Polit. Cap. 34. ad fin. ita Idem censuit I. H. BOECLERVS in diss. *Quies in turbis, scribens: Quid enim tutum si- bi inter arma vndique circum- iecta et eminentia sperauerint? Neutras partes sequantur? non poteris esse tutus: alioquin qu- minuent belli pericula, sed au- gebunt, et vtriusque praedae ac direptui erunt.**

periclitari: Sed tunc id tutum erit, quando extra reli iactum, etiam post ruinam vicinorum, escere minime nobis prodest, vbi vicini populi ruina et funus ad nos vsque pertingere potis est etc.

circa Imperanti summo, vi summae, qua pollet, potestatis, ius omnino competet, Populum huiusmodi, eiusue Dominum, sibi subiectum, dignitate licet insigni conspicuum, vel inuitum ac reluctantem cogendi, vt vires suas, ad illum, quem ipse hostem Reip. declarauerit, armis coërcendum, itidem impendat, poenisque irrogatis neglectum officium vindicandi. *n*) Id quod ex natura subiectionis atque Summi Imperii indole facile est ad intelligendum.

§. VIII.

De *Vasallo* denique, qui non est subditus, an, in bello Domini neutras sequi partes, integrum ei sit, paucis quoque dispiciendum. Et non esse integrum, sed a partibus Domini standum, atque adeo fidele huic auxilium aduersus hostem praestandum esse, ex regula quidem asserere non dubitamus. Equidem ex natura subiectionis hanc obligationem repeti non posse,

n) Huic enim officio suo lo suo, ex foedere sollenni, qui deest, subditus, violatae ter isto, Romanorum infidei, imo perduellionis, reus subiectus; quippe qui, us sit, grauiori poena merito quod *animum inter Fidenatem* coërcendus. Cuiusmodi *Romanamque rem ancipitem* perfidiam dirisimo supplicii *gesserat*, *TULLI HOSTILII* genere luit *METIVS SVF-* iusu, *quadrigis* distractus *FETIVS*, Albanorum dux, it. v. LIV. L. 1. *Hist. cap. 30.* non ita pridem cum popu-

posse, cum de Vasallo, qui non est subditus, quaeratur, palam est: At repetendam tamen esse ex feudali, qui inter Dominum et Vasallum intercedit, nexu, atque fidelitate inuicem promissa, facile liquet. Ad substantiam enim feudi pertinere obligationem maxime Vasalli ad *Fidelitatem* Domino pro beneficio concessio praestandam, Iuris beneficiarii Doctoribus in confesso est. *o)* *Fidelitas* autem haec quod in promouenda ac tuenda salute corporis, vitae, famae et bonorum Domini, inque auertendis totidem malis, consistat, ex feudalibus placitis itidem tralatitium est *p)*. Cumque *Fidelitas* haec per *seruitia* potissimum *militaria*, quorum intuitu et feuda inprimis Longobardica ut plurimum concessa sunt, sese exercere soleat, *q)*: patet, minime adimpleri officium fidelis vasalli, nec fidelitati Domino debitaesatisfieri, si Vasallus medium se inter Dominum

B 2

o) v. II. F. 3. in f. 6. 7. 23. in nen, bestes fördern, und alles fin. Add. G. A. STRVV. *syn.* thun, was ein getreuer Lehn- I. Feud. Cap. II. Aph. 3. n. *o)* manni seinem Lehn- Herrn von et Aph. 5. H. COCCEL. I. Rechts- und Lehn- Gewohnheit Feud. Hypomm. Tit. II. §. 5. 6. wegen schuldig ist. Add. STRVV. *p)* v. II. F. 5. et seq. I. Alem. Cap. XI. Aph. 5. COCCEL. I. C. 4. et seqq. Quo et spectat c. Tit VI. 20. 21. SCHILT. *Inst.* formula iurisiurandi feuda- I. Feud. Cap. III. §. 6. lis: *Threm Herren treu und q)* v. STRVV. I. c. Cap. hold seyn, dessen Schaden war. XI. Aph. 5. n. 1. et seqq.

minum et eius hostem gerere, atque adeo debita seruitia auxiliaque Domino aduersus hostem eius denegare velit r).

§. IX.

Iam ad caput causae deuoluimur, *STATIBVS*, scilicet *IMPERII* nostrri *R. G.* vtrum in *bello Imperii* neutras amplecti partes liceat, nec ne! disquisituri. Quae quaestio vti generalis est, atque ab aliis Iuris Publici Doctoribus iam in Systematibus suis vel Compendiis tacta r): ita et nos generaliter tantum, et in thesi, vt aiunt, ex generalibus Iuris Publici principiis, ac Legibus Imperii fundamentalibus, eam edifferemus; abstrahendo ab iis, quae ad speciales singulorum rationes pertinent, neque adeo in hypothesi, vt loquuntur, de his, quae superiori subiacent Iudicio, temere quidquam definiendo.

§. X.

Ad *Bellum* vero *Imperii* cum quaestio duntaxat spectet, promouendum, hoc nomine nobis venire bellum, quod non solum Imperii

r) Add. FRANCKENST. Tit. XIX. §. 141. TIT. Spec. I. l. c. §. 2. sqq.

Publ. L. 3. Cap. VIII. §. 63.

HORN. l. Publ. Prud. Cap. IX.

s) V. PHIL. RHIN. VI. §. 22. PRAES. Intr. ad l. Publ. TRIARI l. Publ. L. 3. l. R. G. L. 7. C. VIII. §. 9.

perii causa ab Imperatore susceptum, sed et ante omnia communi Imperatoris et Statuum consensu comitali, et quidem aduersus exterum Regem aut Populum, decretum ac declaratum est, atque adeo Imperatoris et Imperii nomine ac auspiciis geritur. Vnde patet, sermonem nobis haud esse de bello, quod Imperator suo tantum nomine, Domus suae Austriacae, ac ditionum hereditariarum, causa, gerit. Ceterum nihil interest, siue defensionum istud, siue offensionum bellum, scilicet ratione modi gerendi tale, fuerit: siquidem offensionum ratione causae tale, ubi alter alterum, sine praevia offensione, adeoque sine iusta causa, aggreditur, Imperium suscepturum, haud praesumendum.

§. XI.

Bellum Imperii, ubi legitime decretum, atque numerus militum, ad Exercitum Imperii constituendum necessarius, modusque illum cogendi, definitus est: omnes et singuli STATVS IMP. ad militem suum, eumque omnibus instrumentis bellicis, rebusque necessariis instructum, pro rata sua, *das Reichs-Contingent*, vel in matricula Imp. cuiuslibet adsignata, vel, distributione per Circulos facta, placito

B 3

cuius-

cuiusque Circuli determinata, mature sistendum; Circuli vero dein ad copias, e Statuum suorum Circularium manibus collectas, ad locum, congregationi Exercitus Imperialis, vel operationibus bellicis destinatum, atque a Duce exercitus designatum, quantocyus itidem submitendas, non minus ac Collectas Imp. ad impensas belli necessarias, inque comitiis itidem decretas, curate soluendas, *obligantur*. Quae Statuum *obligatio* tum communi iuris publici vinculo nititur, quo quilibet status Imperii, ad salutem Imperii pro virili sua promouendam, obstringitur: t) tum imprimis decreto

t) Fluit hoc ex principiis *promouenda omnes ingenii et iuris Naturalis*, cum primis *dustriae nervos intendat*. v. *Pv- Iuris Publici Vniuersalis*, dum FEND. de officio H. et Civ. L. in qualibet Societate Ci- 2. Cap. XVIII. §. 4. Eadem vili *Salus Reipublicae suprema* igitur Lex vniuersalis sine du- *Lex est*, quae adeo et Caput bio etiam Status Imp. R. G. et Membra Reip. obligat. stringet. Agnouit hoc D. 10. Conf. Dn. I. H. BOEHMER. FRIDERICVS, Elector Sa- *Intrad. in Ius Publ. vniu. P. xoniae in Apologia sua apud Spec. L. Cap. III §. 5. Hinc er- HORTLED. Von Ursachen des ga totam Civitatem officium bo- Deutschen Krieges, L. 4. Cap. ni Cuius est, ut eius salute et in- IX. §. 172. f. 79. vbi ait: Das locumitate nihil habeat carius: ein jeder Churfürst und Stand. vt vitam, opes, fortunasque su- nebenst Kayserl. Majestät Ver- wantnis, auch dem Reiche mit benter offerat: vt ad eandem il- seiner Pflicht verband sey: Wie lustrandam, eiusque commoda die Wahrheit ist. Et mox ex- plicat*

creto Imperii comitali, de bello hosti Imperii inferendo, facto; quippe quod, instar legis, omnes et singulos Imp. status, ad ea scilicet, quae ita decreta sunt, observanda atque exequenda haud dubie obligat *u*). Firmat quoque

plicat obligationem erga Imperium: Das ein ieder Churfürst und Fürst schuldig und verpflichtet sey, durch göttliche ehrliche Wege das fürzuvenden, was zu Erhaltung des Reichs gemeinem Standes und Stats, und seiner hergebrachten Gerechtigkeiten und Freyheiten, Ruß und Noth ist, und füglich abzuwenden und zuvor zu kommen helfen, was zu Zerrüttung solcher hergebrachten Libertäten und Freyheiten gereichen wolte. Ceterum ad Salutem Imperii etiam pertinere, vt istud aduersus inuasionem hostium defendatur, atque adeo Securitas eius externa facta tecta seruetur, nemo negabit.

u) Diserte ita iubet *Recessus* Imp. Nouiss. S. 6. ibi: Sehen demnach, ordnen, wollen und gebietzen, allen und ieden, hohen und niedrigen, Geistlichen und Weltlichen, Dyn- und Mit-

telbahren, sie seyn Stände des Reichs oder nicht, hiemit ernstlich, und bey Vermeidung deren in ermeldten (Westphäl.) Frieden, Schluß beygefügeten Straffen und Pönen, daß als les Dasjenige, was darin und in allen deren Puncten und Articula enthalten, auch nach demselben, und bey gegenwärtiger und künftiger allgemeinen Reichs-Versammlung, zu dessen Handhab, Execution und Befestigung, fern vor gut befunden und geschlossen worden, oder noch beschlossen werden mögte, vor ein gegebenes Fundamental-Gesetz des Heil. Reichs und immerwährende Reichsschur, und ewige norma iudicandi, statt Vest und unverbrüchlich gehalten, demselben allerdings richtiglich nachgelebet, von niemand wes Würdens, Standes oder Weßens Der auch seye mit Rath oder That, öffentlich oder heimlich,

que eandem obligationem saepe specialis quaedam *sanctio poenalis*, qua leges Imp. huiusmodi officia statibus Imp. iniungentes, muniri solent, quaeque poenas satis graues negligentibus hac in parte officium minuitur x).

§. XII.

His ita praemissis, de *NEUTRALITATE STATVVM IMP. R. G.* facilius erit

lich, dem entgegen gehandelt thun gebühret, saumig oder unge-
werden solle. Ex quo argu- horsam seyn, derselbig (wo er ein
mentum ad omnia reliqua Geistlicher ist) soll damit alsobald
Imperii Decreta merito du- alle seine Privilegia Schutz und
citur. Add. SCHWEDER. Schirm, die er von Kayf. Majest.
Intr. in Ius Publ. P. General. deren Vorfahren, und dem Heil.
Cap. III. §. 7. Reich hat, verwickelt haben, de-

x) Qualis extat in *Recessu* ren priuirt und entsetzt seyn. Ist
Imp. Norimb. de A. 1542. §. 27. aber der Ungehorsam oder Ver-
ibi: Würde aber Jemand, er brecher Weltlich, so soll er da-
sey Churfürst, Fürst, Geistlich durch in der Kayserl. Majest. und
oder Weltlich, Prälat, Graff, des Reichs Acht gefallen seyn,
Herr, von der Ritterschafft und der Kayserl. Fiscal soll, zu
Adel, oder auch von den Frey- Erklärung solcher Pbn und
und Reichs-Städten, an Schi- Straff, gegen denselben Unge-
ckung seiner Anzahl Kriegs- horsamen ohn allen Vorzug
Volck, so ihm als ob steht, zu procediren und vollfahren, und
dem Zuzug auferlegt, oder auch im Fall ihres beharlichen Unge-
an Schickung gebührender Un- horsams, soll sie auch der oberst
terhaltung seiner hiebevorn, laut Feldhauptmann, mit der dazu
des Speyerischen Reichs Abs- nothwendigen Anzahl Kriegs-
chieds, auferlegten Anzahl Volck überziehen und straffen,
Kriegsvolck, oder anderem, so immassen der obberührt Jüngst
ihm nach Sage desselben Abs- Speyerische Reichs Abschied von
chieds, oder dieser Ordnung zu- solcher Straffe weiter ausweist.

erit ad pronunciandum. Duplici autem potissimum modo euenire potest, vt status Imp. in bello Imperii neutras teneat partes. Primum, si, licet hostibus Imperii sese haud iungat, nec tamen cum Imperatore et Imperio arma societ, neque adeo copias suas circulares ad exercitum Imp. mittat, sed suis tantum rebus domi inuigilet. Deinde, si, foedere cum hoste Imperii inito, securitatem ab eo sibi terrisque suis stipuletur, ac vicissim quietem armorum suorum eidem polliceatur, atque adeo itidem nulla Imperatori et Imperio auxilia praestet, de cetero eadem hostilibus militibus, quae Imperialibus, in terris suis permittat. Et *neutro modo*, ex regula quidem, *neutras in bello Imperii partes seruare, statibus Imp. iure propositio integrum esse videtur* y).

C

§. XIII.

v) Eandem sententiam tunc esse non possunt. Imo con-
 sentur Auctores supra laudati. *gi possunt ab Imperatore et Im-
 Ita PH. R. VIETRIARIUS in perio, vt neutrarum partium non
 Inst. I. Publ. L. 3. Tit. XIX. §. sint. Rotunde etiam sententiam
 141. vbi, Statibus Imp. quiti- suam desuper ita expli-
 dem pro lubitu neutrarum par- cat GOTTL. GERH. TITIVS
 tium esse posse, asserit: mox ta- in Specim. I. Publ. L. 3. C. VIII.
 men addit: dummodo NEV- §. 36. Si Imperium bello prema-
 TRALITAS non tendat tur. externo, non licebit Stati-
 vel contra Imperatorem, qua- bus esse neutralibus, nisi consen-
 tem, vel Imperium. I. P. a. §. su totius Imperii: Facit cum
 Hoc enim in casu neutrarum par- CO GASP. HEINR. HORN-
 VS*

§. XIII.

Palmarium huius sententiae fundamentum merito censendum, quod Neutralitas eiusmodi statuum Imp. in Legibus Imperii diferte improbata sit ac fevere prohibita z). Idque

EX
 vs in I. publ. prud. Cap. XI. die von etlichen Ständen vor sich
 §. 22. vbi ait : *Ceterum si bello* selbst angemachte Neutralitäten
cum exteris Imperium totum im- dem Römischen Reich sehr schäd-
plicetur, iuxta modum praescri- lich, den Feinden desselben aber,
ptum patriae adesse debet quili- zu continuation des Krieges,
bet, nec neutras partes eligere über die massen behülff und vor-
potest, nisi consensu Imperii. Idem träglich, zumahlen ein jeder Chur-
 sentit Illustr. Dn. AD. FRID. fürst und Stand, vermöge des
 GLAFEY im Vernunft- und Land- Friedens, auch dessen
 Bölscher-Recht *Libr. 6. cap. V.* Handhabung und darauf fun-
 §. 24. verba: Endlich ist bey den derten Executions- Ordnung,
 Punct, wer neutral bleiben dürf- wie auch andern Reichs- Con-
 fe oder nicht zu consideriren, daß stitucionen, das Heil. Römisch.
 in einem dergleichen Staat, als Reich, sowohl von auswärtigen
 das Deutsche Reich ist, keinem Feinden, mit und neben Uns, als
 Stand neutral zu verbleiben seer Mögchkeit nach, beschützen
 vergönnet sey, wen das ganze und defendiren zu helfen, auch
 Corpus einen Reichs- Krieg die dazu nothwendige Mittel,
 grund- gesetz- mäßig declariret pro quota beyzutragen schuldig
 hat. *Nec non IO. IAC. MA-* und verbunden ist, und um des-
SCOV. in Diss. de Bello Solen- willen Chur-Fürsten und Stän-
ni Imperii, Sect. I. §. 29. vbi de, auch der Abwesenden Rätth
scribit: lam ex dictis fluit, in Vorschafften und Gesandten vor
bello imperii, nulli Statui neu- hochnothwendig ermessen, daß
tras fouere partes iure permis- dergleichen angemachte Neutrali-
sum esse. tätten expresse cassiret, abge-
 z) v. R. I. Ratisb. de A. 1641. schafft und kräftiglich verbotten
 §. 86. et 87. ibi : Und demnach würden, und solches um so viel
 meh-

ex duplici ratione grauissima. Principio quod Neutralitas ista Imperio sit valde *noxia*, *salutique* eius oppido *aduersa*: dum Imperium, a membris suis destitutum, atque necessariis auxiliis denudatum, indefensum relinquatur, hostiumque, audaciorum hoc pacto reddenorum, irruptionibus exponatur, atque adeo ruina eius, et oppressio reliquorum statuum fidelium promoueatur; cum e contrario si omnes et singuli status vnitis viribus communi Imperii hosti obuiam irent, et sua Imperio securitas, et antiqua Germanicae nationis gloria, integra semper ac illibata esset perstitura. Deinde, quod eadem et obligationi statuum, vi cuius hi, ex praescripto constitutionum de pace publica seruanda atque tuenda, nec non ordinationis executionis, aliarumque constitutionum imperialium, Imperium aduersus internos externosue hostes defendere tenentur,

C 2

e dia-

mehrs, alldieweil in den Reichs- wollen wir, daß nicht allein die Verfassungen nicht zu finden, von etlichen Ständen allbereit daß einigem Stand aus was für angemaste und unzuläßige höchst- Ursachen, Ehehafften und Noth, schädliche Neutralität, darunter dasselbe auch seyn möchte, zuge- die von uns etlichen Chur- und lassen worden, in allgemeiner Fürst. Wittiben beschehene Ver- Noth und Gefahr des Vater- willigung nicht gemeynt, ganz landes von dem andern sich ab- und zumahlen aufgehelt seyn sol- zusehndern. Also setzen, ordnen und le, allermassen wir solche hiemit, und

e diametro sit aduersa a). Vtrumque argumentum haud dubie magni erit momenti apud cordatiores Imperii status, quibus salus imperii, a qua et salus cuiusque propria pendet, cordi est, quique, contra leges Imperii quidquam admittere, religioni sibi ducunt b).

§. XIV.

Proximo loco considerari meretur, quod status Imp. *membra sint unius corporis civilis, imo christiani c)*, *ciues*, inquam, *unius reipublicae*

und in Krafft dieses gänzlich aufheben, sondern, daß auch hinsichtlich einiger Stand des Reichs, Neutralität, unter was präerwer der auch seye, ohne unser Vorwissen und Genehmhaltung, sich in dergleichen hochschädliche Neutralitäten nicht einlassen sollen.

a) Quibus de causis procul dubio et in Placitis Imperii nouioribus de A. 1689. m. Febr. nec non A. elapso 1734. m. itidem Febr. quibus bella aduersus Gallos, eorumque

b) Hinc male audiuisse Moguntinum praesulem apud Imperii proceres, quod anno 1688. d. 17. Oct. Galliarum Regi neutralitatem obtulerit, obseruat PFEFFINGERVS in *Vir. Illustr. L. 3. Tit. XIX. §. 141. not. (a)*

c) Ita Imperium vocatur in *R. L. de A. 1512. pr. ibi*: Uns mit des Heiligen Reichs Ständen, und Sie mit Uns, nachfolgender Artikel und Meynung, als ein Christlich Corpus und Versammlung, gegen und mit einander vereinigt und verpflichtet und

blicae d), cui non vno nexus genere, sub CA-

C 3

PITE

und vertragen. Hinc Imperator *caput* Imperii passim in Legibus Imperii salutatur, veluti in *R. I. de A. 1566. §.* Und nachdem dann auch *etc. in fin.* ibi: Wir dan als Römischer Kayser und das Oberhaupt im Heiligen Römischen Reich, Status vero Imp. *Membra* Imperii itidem passim appellantur, vt in *R. I. de A. 1512. §. 2.* ibi: Und als Römischen Kayser, das Heilige Reich, oder die Glieder desselben, die denselben anhängen und gehorsam sind, et in *R. I. de A. 1342. §.* wiewohl ibi: Christliche Glieder des Reichs.

d) *Vnam rempublicam* ad huc esse Imperium, qua Regnum Germanicum, si scilicet vniuersum huius Imperii siue Regni Corpus intueare, non prorsus negandum: licet singula eius territoria, cum suis Dominis, totidem respublicas specialis repraesentare videantur. Siquidem corpus istud Imperii vnum nihilominus *caput* supremum habet, Imperatorem, puta, qui vera Maestate gaudet, huiusque iura, alia quidem, eaque potiora, non nisi con-

sensu omnium statuum initiali, alia consensu Electorum, alia denique solus, sine cuiusquam consensu, per vniuersum Imperium exercet. Vnde saltem pro exacto proprieque dicto systemate liberarum independentiumque prorsus rerumpublicarum, non nisi foedere quodam inter se colligatarum, imperii Germanici corpus venditari nequit: quamuis si territoria, corpus hoc constituentia, horumque Dominos, species, nonnihil ex systemate trahere videatur. Agnouerunt quoque status Imp. ipsi hanc vnitatem Reip. passim in actis publicis. Testantur hac de re verba Legatorum Brunsvico-Luneb. in Comitibus A. 1641. prolata, apud LONDORP. *Act. Publ. Tom. IV. n. 143. 154. 158.* daß die Catholische im Reich, neben denen Evangelischen, diese neben jenen, als ciues vnus reipublicae, und Glieder eines Leibes und Reichs, friedlich und schiedlich mit einander zu leben, und des lieben Vaterlandes Wohlstand einmüthig zusammen, und unter einan-

RITE suo, arctissime sunt vniti e). Hinc vti salute totius corporis etiam salutem singulorum membrorum contineri, et periclitante totius corporis salute, etiam singulorum membrorum salutem periclitari, ex natura et indole huiusmodi corporis, mutuaque inter ipsum et membra sua relatione, manifestum est: ita facile

einander zu beobachten hätten. narchico supersunt reliquiae, Quae sententia et ab aliis Electoribus et statibus comprobata est. Conf. KVLPIſ. Diss. de vnitae Reip. in S. Rom. Imperio, speciatim Cap. II. §. 6. Imperii decernentibus, atque et seqq. vbi ex instituto hoc argumentum edisserit, quamuis paulo obscurius vnitatem istam explicet. It. HORN. I. Publ. Prud. Cap. XIII. §. 3. seqq. et PRAES. Introd. ad I. Publ. L. 5. Cap. I. §. 22.

e) Triplici potissimum nexu vniti vnio statuum Imp. cum Imperatore et Imperio videtur: nexu *subiectionis*, nexu *feudali*, et nexu *sociali*. Atque adeo triplici etiam iuris vinculo ad communem Imperii salutem promouendam status Imp. obstringuntur. v. PRAES. Intr. ad I. Publ. L. c. §. 23. seqq. Nexu *subiectionis*, cuius ex pristino statu Mo-

licet meri subditi hodie statum Imp. non sint, ad obsequium, Imperatori et Imperio, bellum aduersus hostem neutras sequi partes vetantibus, praestandum, vtique obligat. Nexu *feudalis* ad fidelitatem et auxilia Imperatori et Imperio in bello Imperii exhibenda eosdem adstringit. Denique nexu *socialis*, qui in communibus Imperii negotiis expediendis, in Comitibus et circulis Imp. maxime conspicuus est, accedere, atque peculiarem quandam statuum non solum inter se, tanquam membra vnus corporis, sed etiam cum capite, Imperatore, confociationem, ad communem salutem promouendam, producere videtur.

facile intelligitur, nullum Imperii membrum, quod propriae salutis cura tangitur, salutem totius Imperii, salua salute sua, negligere, atque adeo auxilia sua, ad commune periculum propulsandum, Imperio, sine proprio periculo, denegare posse. Vnde porro consequitur, hostem totius Imperii hostem etiam singulorum membrorum merito existimandum: atque adeo singulis Imperii membris incumbere, vnitis viribus Imperium aduersus communem hostem defendere, ac intentatam Imperio vim, inuasionemque prouinciarum aut locorum, ad Imperium pertinentium, coniunctis consiliis et auxiliis, propulsare *f*). Haec omnia

f) Praecipunt idem expressis verbis leges Imperii *R. I. de A. 1512. §. 5. ibi:* Und ob jemand, wer der, oder die wären, ausserhalb des Reichs, sonst beweislich seyn wird, vor niemandes ausgenommen, der oder die Uns, das Heilig Reich, oder die Glieder desselben, demselben anhängig und gehorsam seynd, an ihren Ehren, Freyheiten, Rechten, oder Gerechtigkeiten, mit Gewalt, wider unsern Reich zu vergelten, gewaltigen, oder zu verdrucken, Theilung im Heiligen Reich zu machen, oder Th-

nen zu Vorthail, dem Heiligen Reich entziehen, oder abzubrechen unterstehen, und solches offentlich am Tage liegen, oder Reichs, sonst beweislich seyn wird, vor Uns und den Ständen des Reichs, so deßhalb zusammen, wie hernach folget, kommen solten. Und um dasselbe sollen wir, auch Churfürsten, Fürsten, und andere Stände, an ein gelegene Wahlstatt im Reich zusammen kommen, nicht zu erkennen, ob man einigen Hülffe zuthun schuldig wäre, sondern allein zu rathschla-

omnia vero cum negligat, qui neutras in bello Imperii partes amplectitur, adeoque hactenus a corpore Imperii sese diuellit, status; an hic pro fideli Imperii membro, cui salus Imperii cordi sit, reputandus erit?

§. XV.

Non parum roboris huic obligationi accedit per *homagium*, quod vel cum *Vasallagio* simul, vel citra hoc seorsim, Imperatori et imperio status solenni ritu praestiterunt g); dum hoc

schlagen, und zu beschliessen, wie wieder Sr. Kayserl. Majestät und welcher mase die Hülfte Person, Ehre, Würde, oder geschehen, und wie groß, zu Dios Stand gehandelt oder fürgenom und Fuß die seyn soll. Adeo- men wird, noch darein willigen que leges Imp. de quaestio- oder gehelen, in einize Wege, ne, an Imperio aduersus ho- sondern Sr. Kayf. Maj. vero skilem vim succurrendum sit, selben Nachkommen, und des H. nequidem opus esse consul- Reichs Ehre, Nus und From- tatione, censent, quod hanc men betrachten und befördern, obligationem ipso iure mem- nach allen ihren Vermögen, und bris Imp. incumbere, prae- ob Sr. Churfürstl. Durchl. (Z. ponant. Fürst. Gn.) indeß verstanden.

g) Iurant enim, daß sie Kay daß etwas fürgenommen oder ge serl. Majestät und allen derosel- handelt würde wider Sr. Kay- ben Nachkommen am Römisch. serl. Maj. Person, oder das H. Reich, Röm. Kaysern, und dem Reich, dem sollen und wollen Heil. Reich getreu, hold, gehor. Sr. Churfürst. Durchl. (Zhr. sam und gewärtig, auch nimmer- Fürst. Gn.) getreulich vorseyh, mehr wissentlich in dem Rath und Sr. Kayserl. Majest. dessen seyn sollen noch wollen, da etwas ohne Verzug warnen, und son- sten

hoc pacto sacramenti religione ad fidem et obsequium Imperatori et Imperio, ita, vti par est, exhibendum, adeoque commoda vtriusque pro virili sua promouenda, damna vero auertenda, sese obstrinxerunt *h*). Cuius fidei iuratae haud dubie memores erunt status Imp. qui conscientiae ac religionis sensu tanguntur, atque adeo operam dabunt, ne, deferendo partes Imperatoris et Imperii, atque neutras sequendo, violatae fidei iure argui possint.

§. XVI.

Sed forte nec deerunt, quae sententiae de Neutralitate statuum Imp. propugnatae obmoueri possint. Primum obstare videtur in-

Dignis,

sten alles das thun, daß sich ein gehorsamen Chur- Fürsten, (gehorsamen Fürsten des Reichs) und getreuen Lehmann, gegen Sr. Kayserl. Maj. und dem H. Reich zuthun gebühret von Recht und Gewohnheits wegen, vt habent formulae Iuramentorum fidelitatis Electorum Eccles. et secul. itemque Principum Imp. quae extant in STRYKII Exam. I. Feud. Append. n. XIV. et seqq. Add. HORN. I. Publ. Cap. XLIX. §. 3.

h) Quamuis enim promissum si etiam simplicis fidei si quis sefellerit, Deum vindicem habeat; sanctius tamen fidem seruat, qui se Numini etiam deuouit, atque illud in testem conscientiae et factorum suorum adficiuit: tantoque peccat grauius, qui vltorem Deum propius in se ipse inuocarit; vt bene et sapienter monet LIB. de LYNCKER in Diss. de Religione obsequii §. 1.

signis, qua status Imp. pollent, *Libertas* atque *Potestas*: dum imperantes quoque sunt, et, inter alia libertatis iura, iure *foederum* etiam gaudent. Hinc enim forte colligas licet, quod, vti foedera libere inter se et cum exteris pangunt status Imp. ita et Neutralitatis foedera cum iisdem pangere posse videantur i). At enim vero libertas statuum ac potestas, quantacunque etiam sit, non tamen infinita est, sed limitibus quibusdam, non minus ac Imperatoris summa potestas atque libertas, ex legibus Imperii, circumscripta est. Quemadmodum autem liberris foederum, statibus concessa, ita restricta est, vt contra Imperatorem et Imperium iniri nequeant, nec nisi saluo per omnia iuramento, quo quisque Imperatori et Imperio obstrictus est k): ita libertas neutras eligen-

i) Digitum quoque ad hoc *do neutralitas non tendat vel* dubium intendit *VITRIARI-* *contra Imperatorem, qua ta-* *lem vel imperium.* *vs in Inst. I. Publ. l. c. §. 141.* *ubi scribit: Quemadmodum* k) Ita expresse cautum in *status Imp. foedera liberrime* *I. P. W. Art. VIII. §. 2. f. ibi:* *inter se, et cum exteris inire* *Cumprimis vero ius faciendi in-* *possunt, sine consensu Impera-* *ter se et cum exteris foedera,* *toris: ita etiam neutrarum par-* *pro sua cuiusque conseruatione* *zium pro lubitu, vel esse vel* *ac securitate, singulis statibus* *non esse possunt. Sed statim* *liberum esto: ita tamen, ne* *addit limitationem: dummoo-* *eiusmodi foedera sint contra* *Impe-*

eligendi partes intra eosdem cancellos haud dubie sese continere debet. Neutralitatem vero statuum in bello Imperii et in praeiudicium Imperatoris ac Imperii vergere, huiusque saluti maxime aduersam esse, nec cum iuramento, quo Imperatori et Imperio obstricti sunt status, consistere posse, in praecedentibus, ni fallor, satis demonstratum est.

§. XVII.

Sed forte et hoc dubium alicui in mentem venire possit; an, si bellum Imperii, sine suo suffragio atque consensu, decretum sit, ipse arma cum Imperatore ac ceteris Imperii status sociare nihilominus teneatur? quod decreta Imperii per modum pacti fiant, pacta vero neminem, nisi qui consensit, obligent. Verum enim vero, qui rerum ad statum Imp. publicum pertinentium probe gnarus est, huiusmodi dubium non facile mouebit. Constat enim inter omnes, licet decreta Imperii inter Imperatorem et corpus statuum per modum pacti fiant, in singulis tamen statuum collegiis, in Comitibus vniuersalibus, regulariter conclusa

D 2

Imperatorem et Imperium, pactaque saluo per omnia iuramentumque eius publicam, vel hanc to, quo quisque Imperatori et in primis transactionem, fiant Imperio obstrictus est.

clusa e maiori suffragiorum parte, si nonnulla dissentiant, formari l). Et licet nonnulla Imperii negotia ab hac regula in legibus Imp. sint excepta m), tamen exceptio huiusmodi firmat regulam in casibus non exceptis. Saltem bellum Imperii nullibi est exceptum: Imo, quantum ad hoc, regula maioris partis expressa lege firmata est; ita, vt bellum, a maiori statuum parte cum Imperatore decretum, ad auxilia belli conferenda omnes et singulos obliget n).

§. XVIII.

Sed maioris forte momenti dubium videri possit, si *causa belli*, de quo quaeritur, Imperium haud stringat; eo quod tale nec membra Imperii stringere videatur. Verum huiusmo-

l) Conf. SCHWEDERI *Teinesweges* seyn soll, so sollen die andern, so erscheinen werden, nicht desominder in Sachen, darum sie erfordert seyn, fürgehen. Und was dieselben so erschienen seynd, oder der mehrer Theil aus Ihnen, auf die Pflicht derhalben aufgericht, obberührter massen, endlich berathschlagen und beschliessen werden, dem soll von allen Ständen gefolgt, nachkommen und vollstreckt werden, ohn alle Wiederrede und Weigerung.

m) v. I. P. W. Art. V. §. 52.

n) v. R. l. d. A. 1512. §. 7. ibi:

Ob aber einer oder mehr ausbleiben, und nicht erscheinen, oder, wie obstehet, ihre Botschafften nicht schicken würden, das doch

Teinesweges seyn soll, so sollen die andern, so erscheinen werden, nicht desominder in Sachen, darum sie erfordert seyn, fürgehen. Und was dieselben so erschienen seynd, oder der mehrer Theil aus Ihnen, auf die Pflicht derhalben aufgericht, obberührter massen, endlich berathschlagen und beschliessen werden, dem soll von allen Ständen gefolgt, nachkommen und vollstreckt werden, ohn alle Wiederrede und Weigerung.

iusmodi dubium in consultationibus, quidem de bello *offensiuo*, Regi aut Principi alicui inferendo, institutis, statum Imp. fortassis ad suffragium negatiuum ferendum permouere possent. At vero si de bello *defensiuo* agatur, aduersus inuasorem Imperii, qui scilicet terras ac propugnacula Imperii hostili iam manu occupare coepit, decernendo, et quidem ex causa ad Imperium plane non pertinente: tantum abest, vt haec sufficiens futura sit causa declinandi bellum Imperii, vt potius eo fortius adstringere debeat status ad arma aduersus communem eiusmodi Imperii hostem capienda; quod eo iniustius bellum, Imperio ab eodem illatum, eo iustius vero bellum defensiuum aduersus inuasorem talem decernendum, sit censendum, quo minus causa belli Imperium tangit. Sane vix iustior belli causa Imperio esse poterit, quam si hostis terras Imperii, siue ad Germaniae, siue ad Italiae Regnum pertinentes, ex causa ad Imperium haud spectante, inuadat. Quodsi vero bellum ab Imperatore et Imperio aduersus hostem, ex tali causa terras Imperii inuadentem, iam decretum fuerit, ne quidem fas erit amplius dubitare, vtrum arma cum Imperatore

D 3

et

et statibus reliquis socianda sint, ex rationibus supra latius expositis.

§. XIX.

Denique maximi momenti ratio a bello Imperii abstinendi existimari poterit *propriae salutis* atque *conseruationis necessitas*. Quod si enim tota hostilis exercitus vis in status finitimi terras ingruat, atque omnimodam earum deuastationem ac ruinam minitetur, si resistat, vel ipse iam ad eas angustias reductus sit, vt neque hostium vim sustinere, neque opem Imperio ferre, neque adeo suae salutis aliter, quam per neutralitatem electam, consulere queat: ipsa necessitatis lege permissum videtur, ad sacram hanc Neutralitatis anchoram confugere o). Idque eo magis, quod in tali necessitatis casu, vbi nullum ab Imperio auxilium sperari, neque adeo terram suam ab interitu aliter seruare queat status Imp. etiam in *protectionem* peregrino, imo ipsi hosti, sese dare, haud illicitum censeatur p). Eadem forte

o) Latius hoc argumentum ex Iuris publici vniuersalis principii edisserere sat agit FRANCKENSTEIN in Diss. laud. de *his, qui Neutras in bello partes sequuntur* Th. VII.
 p) v. VITRIAR. *Infl.* I. Publ. I. c. §. 150. vbi sequentes pro huiusmodi facto defenden-

forte ratio fuerit, siquis status Imp. vel *domesticis turbis*, vel *externo bello*, implicitus sit, atque adeo ad imminens aliunde periculum auertendum, terrasque suas aduersus externum hostem defendendas, milite suo ipse indigeat q).

§. XX.

sendendo rationes adducit: Leopoldum Ludouicum C. Ex eadem generalitate iuris, inquit, quod Principes habent foedera faciendi, nos fluere putamus, quod Principes Imperii in protectionem peregrini Principis se dare possint, etiam ignorante et non consentiente Imperatore. Alii hoc ipsis concedunt, quia, cum honesta sit omnis ratio expediundae salutis, et casus necessitatis de non licito faciat licitum, ideo status Imperii, Imperatore absente, aut si aliis bellis irretitus, vel alias detentus aut impeditus esset, quo minus auxilium ferret, sese possint in protectionem peregrino dari. Vbi PFEFFINGERVS sub lit. (a) notat; Tempore moderni (bellum Gallicum indigitat, per pacem Rysuicensem finitum) belli, Wilhelmum Egonem, Carolinalem Furstenbergium, Praesulem Argentoratensem;

Leopoldum Ludouicum C. P. R. Veldentinum, Christianum C. P. R. Bircosfeldensem, Comites Hanouiae, Barones Fleckensteinios, aliosque status Imperii, Protectioni Galliarum Regis se commendasse, res nota est.

q) Quibus ex causis et POLONIARVM REX SAXONIAEQVE ELECTOR, in bello Imperii successione Hispanicae causa enato, in comitiis Imp. per litteras sese excusauit, quod ita impeditus, nec toto exercitu suo, nec debito saltem militum numero, Imperatori et Imperio adistere possit v. Staats-Canzley T. XX. p. 759. Similes allegauit causas DVX MEGAPOLITANVS, cum legionem suam ab exercitu Imperii domum reuocasset, ob infestas scilicet belligerantium Septentrionalium copias

§. XX.

Equidem illis statibus, qui ob regiones, hostilibus inuasionibus et oppressionibus exhaustas, oneribus Imperii sustinendis, atque opi Imperio ferendae, impares sunt, venia aut immunitas merito indulgetur. Quod ad illos vero, qui, ob propriae conseruationis necessitatem, vel militem debitum Imperio non sistunt, vel plane neutralitatis, aut protectionis foedus cum hoste ineunt, difficilior est inspectio. Certe non esse fingendum necessitatis casum, nec obtendendum, quamdiu auxilium ab Imperatore et Imperio sperari potest, ipsa sana ratio negotiique natura docet. Nec solum periculum imminens, ad declinandam belli societatem, sufficiens esse videtur: quippe quod, si coniunctis viribus hosti fortiter obuiam eatur, etiam auerti potest. Quod si autem vera necessitas aut impotentia statum aliquem Imperii impediatur, quo minus officio satisfacere, armaque cum Imperatore ceterisque

copiis regiones suas v. Et. quod ad exercitum Imperii
 Canq. T. XXI. p. 598. Sic et copias, ratione prouincia-
 REX SVETIAE CAROLVS rum suarum Germanicarum
 XII. in Transactione Rans- debitas, durante bello Polo-
 diensi cum Imperatore IONICO, non misisset, vt obser-
 SEPHO inter alia quoque uat MASCOW. in Disp. laud.
 stipulatus est, ne fraudi sit, §. 28.

que statibus coniungere queat: Causae huiusmodi ante omnia Imperatori et Imperio exponendae atque probandae erunt, vt *Consensum* vtriusque obtineat. Quod eo magis necessarium, si decreto Imperii omnis neutralitas, sub quocunque impedimenti aut necessitatis obtentu affectanda, sit prohibita *r*): cum eo ipso ne casus quidem necessitatis exceptus sit *s*). *Consensu* autem Imperatoris et Imperii facultatem neutras sequendi partes, vel immunitatem a bellicis oneribus impetrari posse, non est dubitandum *t*). Faxit

E
Deus,

r) Quod expresse factum non solum in *Recessu Imp.* de A. 1641. §. *Also so sehen*, verb. *aus was für Ursachen, Ehehasten und Noth dasselbe auch seyn möchte*. v. supra §. XIII. not. (a) sed etiam in decreto Imp. nouissimo m. Febr. A. 1734.

s) Idem etiam recte obseruauit *TEXTOR* l. c. vbi scribit: *Et est sane non tantum expressa huius rei dispositio in R. I. d. A. 1641. §. Also sehen, sed et ratio satis clara*, quia qui per leges publicas, et forte vi iuramenti obstringitur ad assistendum alteri belli-

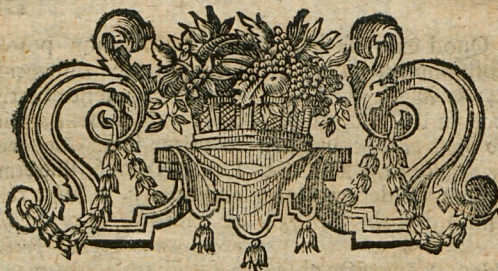
gerantium, non potest eo inuito hanc obligationem per pactum neutralitatis tollere, quo quidem argumento vtitur idem ille recessus l. d. A. 1641. §. Und demnach, additque n. 7. hunc textum *ne casum quidem necessitatis exceptum a regula prohibita neutralitatis concedere.*

t) Elucet hoc ex *R. I. de A. 1642. §. 36.* vbi certis Electorum et Principum viduis Neutralitas concessa esse, dicitur. Idem suo tempore diuersarum Ciuitatum Imperii, nominatim Reip. Argentoratensis.

Deus, vt omnia Imperii membra ita inter se
et cum Augustissimo capite suo vires vniant,
omnesque neruos intendant, quo pax
firma et stabilis tandem
obteneatur!

ratenſis et Spirensis, quae il- TEXTOR in *Synopsi Jur. Genr.*
lud ius consensu Imperato- *Cap. XXVI. n. 5. refert,*
ris obtinuerint, docuisse,

F I N I S.

IOAN-

IOANNIS HENRICI BOECLERI, Icti
OBSERVATIONES
DE
QUIETE IN TVRBIS.

INTER bella et discordias aliorum
quiescere, mediosque et se neu-
trius partis praestare, nunquam
fere defuerunt, qui cupide, quan-
quam haud raro frustra, expeterent. Eam si
quis *suasoriam* veluti in locum communem
coniiceret, arduae in vtramque partem deli-
berationis momenta, tum aliis modis, tum ita
partiri licebit: vt, quibus caussis optari quae-
rique societatis bellicae declinatio; quibus
item refutari, et ab iis, vnde petitur, dene-
gari soleat, exemplis omnis aevi insignioribus
demonstretur. Verum, de tractata aliis quae-
stione, nos pauca, hac vice, Academici collo-
quii instruendi ergo, carptim attingemus.

Iam primum, ipsa belli detestatio, et pa-
cis amor, virtutis et iustitiae commendatio-
nem

nem habere videtur. Quo nomine TACITVS a) Chaucos veteres laudat, qui magnitudinem suam malebant iustitia tueri: sine cupiditate, sine impotentia, quieti secretique, nulla prouocantes bella: et mox, quiescentibus eandem famam, quae bello et armis, veluti speciosius quaeri solet, assignat. Inprimis aequissima cogitatio eorum censeri debet, qui a bello ciuili, ac intestinis dissidiis plurimum abhorrent. b) Quippe arma ciuilia neque parari, neque haberi bonas per artes possunt. Hinc Attici non moderatio magis, quam prudentia, c) praecipuis laudibus fertur, qui ciuilibus se fluctibus nunquam commisit, quod non magis eos in sua potestate existimabat esse, qui se iis dedissent, quam qui maritimis. Quare Domitii sententia, atrocior, vt erat, omnibus visa est, d) cum bello ciuili, consultante Cn. POMPEIO de medijs ac neutram partem sequentibus, solus censuit, hostium numero habendos. e) Longe autem et humanius et sapientius IULIUS CAESAR, denunciante POMPEIO, pro hostibus se habiturum, qui Reipublicae defuissent: ipse

a) Germ. 38.

d) SVET. NER. 2.

b) TAC. I. A. 9.

c) CORN. NER. Att. 6.

e) Id. IUL. 75.

ipse medios et neutrius partis, suorum sibi numero futuros pronunciauit.

Nam, quod Solonis legem vulgo iactare solent, *f)* GELLIO laudatam, in ea plus admiratio viri, quam prudentia, momenti facere videtur. Licet enim *non ad augendam, sed ad desinendam seditionem* pertinere putetur eorum propositum, qui in partès discedunt, vt maiori auctoritate, suas quisque partes mitificet, et ad vtrarumque concordiam tutius viam muniat: optari tamen saepius, quam sperari potest is euentus, in licentia multitudinis ad moderata consilia surdae, ad audacia praecipitis. Meliusque talia fieri posse per medios et neutrius partis, *g)* PLVTARCHVS, contra legem Solonis, disputat. Habuit arduae disputationis exemplum historia superioris saeculi: quando, agrestibus passim tumultuantibus, equestris dignitatis vir, non ignoti nominis, *h)* in partibus seditiosorum se non voluntate, sed necessitate stetitisse, multaue eorum consilia in melius flexisse, causatus, defensionem tamen ipse suam, repetito, partium malarum studio destruere postea visus est.

E 3

In

f) Noct. Att. 2, 12.

h) PETR. GNODAL. Ru-

In lege porro Solonis, ego probe distinxerim
 seditionem et tumultum, a bello civili. Hic
 enim consultationi, et mediis consiliis locus
 esse potest: ibi, veluti torrente abripi pleròs-
 que necesse est. Itaque consilium Spurrinae
 GRVTERI *i)* dissertatione laudatum est; de
 quo TACITVS: *Fit temeritatis alienae comes
 Spurrina, primo coactus, mox velle simulans;
 quo plus auctoritatis inesset consiliis, si seditio
 mitesceret.* Sicut autem, ducem se et aucto-
 rem praebere bello civili, si vlllo modo res abs-
 que intestinis armis confici possit, aut citra
 defensionis necessitatem, nemo cordatus vir
 cupiat: ita suscepto iam bello, optimorum
 multos inuolui, nihil mirum est: rara felici-
 tate temporum consiliorumque, vbi tuto qui-
 escere liceat. *k)* Cato quoque ille, quem *Se-
 neca* dicit, *aliis ad Caesarem inclinantibus, ali-
 is ad Pompeium, solum fecisse aliquas et Reipub-
 licae partes,* licet de vtrisque partibus bello
 collisis, parum praeclare sentiret, et victore
 Caesare mori; Pompeio exulare destinasset;
 interim tamen bellum elegit. Miscentur interdum bella, sicut de Cae-
 saris Pompeique armis FLORVS *l)* iudicat,

i) 2. Hist. 18.

k) Epist. 104.

l) 4, 2, 4.

non recte civile tantum id dici bellum; ac ne sociale quidem; sed nec externum: sed potius commune quoddam ex omnibus, et plus quam bellum. Quod cum usu venit, studio quietis excuti, etiam pacatissimas mentes videmus. Quid enim tutum sibi inter arma vndique circumiecta et eminentia sperauerint? Neutras partes sequantur? non minuunt belli pericula, sed augebunt; et vtriusque praedae ac di-reptui erunt.

*Nisi quod tum quoque quiescere sua quosdam infirmitas iubet. Si enim nullum possunt momentum facere, vel ad se tuendos, vel ad alios iuandos, sed expositi sunt cuiusuis occupantis viribus, rectius aliquis dixerit et consultius esse, expectare, quam irritare fortunam. Quamquam ne sic quidem pericula partium licebit semper effugere. Quid si enim vna pars occupauerit talem ciuitatem gentemue, eiusque vel inuitae opera aduersus hostem vti coeperit? *Sequi videbuntur, quia prohibere non poterunt, sicut Maracandanis apud CVRTIVM m) accidit: et Atheniensibus apud VELLEIVM, qui cum ab inimicis tenerentur, oppugnabantur ab amicis; et animos extra moenia; corpora necessitati seruietes intra muros habebant.**

m) 7. 6. 24. 2. 23. 5.

bebant. Sed nimirum hi videntur in partibus esse, quantum ad fortunam attinet: vera autem aestimatione, medii et partium studio vacui habendi sunt, id quod exemplis pluribus docet HUGO GROTIUS. *n*)

Quibusdam summa ratio, quae pro necessitate est, suadet, ut quiescant: et locus ipse fauet, ut facultatem quiescendi impetrent. Finge enim, ita sitos esse quosdam, ut stare eos, nec perdi, vtriusque partis bellantium intersit: neque tam cito in partes alteras cogi posse, quin ab alteris etiam non vocatis subleuentur: dum vtrinque summa consilii in eo versatur, ne pars aduersa societate et possessione eorum potiatur. Vel ideo quietem cupient, ne tota et varie dispersalis, in vnum locum ita incumbat, ut veluti sola et vna belli materia ac merces, inter pertinaces affectantium et distrahentium manus peritura videatur. Veri est simile, partes bellantes malle quietem concedere iis locis, quorum quietam possessionem sperare nullo modo possunt, quam euertere velle distrahendo in partes, quorum stantium vel opinione, vel opera uti aliqua liceret. Vident enim non calliditate aliqua, aut artificiosis consiliis quietem affectari, sed
since-

n) I. B. 3. 11. 3. et in annotatis.

iure non dubitandum esse. Quem morem sapientia melior ultro refutat. Demtis enim pactiois, et fidei vinculis, armorum societatem exigentibus, iure naturae et gentium liberum esse cuique debet, armis aliorum abstinere, et inter dissidia externorum quiescere. Foedera, etiam bellica, sua natura libertatis sunt et consilii, non necessitatis et praeccepti. Et quam iniqua ratio est; noluit socius esse, ergo hostem me senties, etiamsi hostem meum non adiuueris; etiamsi ab omni studio partium te continere volueris?

Inuisi quidem fere sunt bellantibus medii, tanquam vel ignavi, vel callidi. Nam et cautioni prudentiaeque vix meliora imponuntur nomina, sed non semper ista possunt ad liquidum deduci: neque secreta mentium, suspicioni fas est penetrare. Et vel sic ad consilii quaestionem, potius referentur pleraque, quam ad ius infestandi quietos. Itaque via illa media, sicut amicos non parat, nec de inimicis dubitat: ita hostes potest merito deprecari.

Inter argumenta, quibus quietem disuadet, societatem armorum petit, Mithridates p) hoc ponit: *illi, quos ignavia aut prava callidi-*

p) Epist. ad Arsac. ap. Sallust. lib. 4. fragm.

lidas, uti meis laboribus tuti essent, armis abstinuit, acerbissimas poenas soluit. Estque haec ratio inprimis valida ad infamandam quietem, et ad commendandam societatem bellicam, sed ut suaviora: ubi adhuc locus est trutinæ prudentiæ: plus ne sit, quod timeatur ex quiete, an quod ex societate armorum, detrimenti. Quod hic Mithridati non invalida demonstratione poterat opponi: si quis, utili et praeclaro labore, Arfacis nomine respondere velit, et societatem armorum, tanto ambitu petitam declinare.

Poetarum post Homerum princeps, insignia duo posuit quietis inter bella exempla: Iouis unum, alterum Diomedis. In Iouis exemplo intelligitur summa potestas, et aequa voluntas quiescentis in diffidentes. Licet enim posset alterutri parti accedendo statim rem conficere, quia tamen vtramque amavit, ad concordiam redigere eos maluit, id cum parum successisset, non sine doloris praefatione, neutras se partes adiuturum, et rem fortunæ commissurum profitetur:

*Quae cuique est fortuna hodie, quam quisque
Tros Rutulusque fuit, nullo discrimine habebit.*

F 2

- - sua

9) Aeneid. 10. 211.

--- sua cuique exorsa laborem
 Fortunamque ferent: rex Iuppiter omnibus
 idem

Fata viam inuenient.

Non cepit *κρονοῦ* operis grammaticus, cum annotat, *Iouem simulare studium Iunonis, reuera autem a Troianis stare.* Parum abest quin perfidum Iouem faciat, qui ita sentit: iurauerat enim per Stygem. Quod facere non poterat, sine deterrimo flagitii genere, si aliud animo constitutum habuisset, quam quod ore promisit. Pertinet ergo ad *ἦθος* carminis, vt Iupiter inuitus quidem permittat bellantes fortunae, sed, quod proximum erat, sine studio partium, propter beneuolentiam in vtramque partem. Quae etiam efficit, vt temporaria haec esset quies, non perpetua. Postquam enim auctoritas quiescentis non valuit, imperio tandem finem imponit diffidiis, nec mollia iussu loquitur. r)

Vlterius tentare veto.

An id facere potest, cuiusque ad faciendum vires adsunt? Nam quin facere possit, cui imperium est in diffidentes, dubio caret. An idem citra ius imperii liceat, quaeritur. Ita putat quidem VELLEIVS, s) *Principalibus armis*

r) 1. Aeneid. 12.

s) lib. 2. c. 50.

*mis eos se debere interponere, qui non parentem coercere possunt. Neque fere dubitant hodie, vel nuperis exemplis constat. Equidem fauor pacis tantum apud multos potest, vt de plano pronuncient, et vtilitate, illa publica, quae pacis comes est, rependi autument, quicquid minus probum inesse in vitali videatur. Sed accurate inspicientibus, alia animo sententia surgat oportet. Primo enim inter ea est, quae fieri non possunt, si quis potenti- or dicat bellantibus, non subditis sibi: *con- quiescite statim, et pacem agitate, aut vim vtri- que vestrum adhibebo.* Multa sunt, quibus in- diget pax discussis confectisque. Neque Ale- xandri gladius ad nodum hunc Gordium sol- uendum idoneus est. Quid si ergo aliam viam in- sistas, et ita agas? *pacem facite rationi et aequitati consentaneam; aut vim expectet, qui- cunque iustas conditiones repudiat.* Tolerari forte apud indulgentiores interpretes posset, si intra minas subsistis. Si reuera vim expe- dis, quis te iudicem constituit eorum, qui nul- lum iudicem habent, praeter Deum? Haec ipsa est, qua Iani templum aperit, porta; vbi nulla iudicis copia, nulla iudiciorum potestas litibus dirimendis superest. Quaerenda ergo est noua ratio, si dicas; *Vestra dissidia meis*
*vtili-**

*utilitatibus intercedunt, multisque meam rem-
 publicam et magnis detrimentis afficiunt. Hinc
 ius meum est, reuocare vos a dissidio, et si sequi
 non vultis, trahere. Respondebunt: nulla ra-
 tio iuuat, ius suum in alieni iuris diminutio-
 ne collocantem. Nos, suum quisque ius ar-
 mis persequimur: tu obtentu iuris tui nos vis
 impedire, quo minus consequamur ius no-
 strum. Si nostri iuris disceptatione tua lae-
 duntur commoda, nullo id nostro consilio,
 adeoque nec nostra culpa fit: qui utilitatibus
 tuis nec inuidemus, nec intercedimus. Vbi
 pestis, et fames viciniam tuam populatur, com-
 moda tua minuuntur variis modis. Sed non
 potes intentare litem vicinis, quorum malis,
 praeter ipsorum mentem, tu affligeris: Ita
 fatum est, vt cum vicinis aliquid patiendum
 sit. Tuis quoque malis turbabuntur vicini:
 quos tibi exinde merito irasci, vtique nega-
 bis. Alia quercus excutienda venit. Audio
 enim quosdam dicere: *Qui spernit auctori-
 tatem, pacem suadentis et aequas iustasque condi-
 tiones reiicit; is et iustitiam laedit, et iusti-
 tiae patronum: hacque ipsa iniuria, arma ad-
 uersus se suppeditat, vim adhibituro.* Verum
 non omnis offensio, bello causam praestat ido-
 neam. Quid? si de offensione res ambigua
 est,*

est, non offendite, inquiet, quando tuis consiliis non potui, vt optabam, obsequi. t) Non spreui auctoritatem tuam, si tuis monitis mea commoda anteposui. Ne id quidem recte a te dicitur, quod iustas aequasque condiciones repudiauerim: iniquas credidi, et adhuc credo, quas tu aequas dicis. Quisque habet suum iudicium. Fac, me iusta non admisisse. Superior sit iure et imperio necesse est, non robore et viribus, qui iusta negantes, iuste vlciscitur, vt ante dictum est. Quare ad speciosius praetextum confugiendum erit; quod in hunc modum ornari video: *Sancta est; et communi vinculo pacis nexa humanarum inter se gentium societas; quam violant ac dissolunt, quicumque belligerantur, in violatores porro rei tam publicae, tam sanctae, quiuis princeps, quaeuis ciuitas, optimo iure miles est: si cessant emendare, quod peccarunt, id est, pacem componere.* Honesta oratio, vnde conficias, cogi posse ad pacem bellantes: si ius illud sociale, quo humanum genus continetur, vniquam tibi seruandum ex animo statuisses. Iubet te idem ius, succurrere infirmitatibus, incommodis, necessitatibus cuiusque gentis, iisque subleuandis cognatam manum commodare.

t) GROTI. I. B. 2. 24. 1.

dare. An haec te vnquam cura sollicitauit? sed fingamus omnino (asseuerare enim non possumus) ius illud, quod ex humano genere vnā ciuitatem facere debet, obtinere: non aliter vtiq̄ue exerceri poterit, quam per modum iudicii, sicut inter ciues vnus ciuitatis, qui cum litigant, ad concordiam quidem et pacem rediguntur, non impetu et vimera imperii, sed spectato iure partium; ob quod illi aliquid adimitur, huic additur. Iam ergo, si placet progredere extra ciuitates singulas, et vide, an ex orbe toto Rempubicam Platonis, aut Thomae mori Vtopiam possis concinnare. Non opus habebis vate, qui de successu te submoneat. Illud autem certo, nisi hoc feceris, futurum est, vt malum malo sanare videaris velle. Nondum luscinae sua deest, cantio. Dicturum enim te puto, *non bellum tibi propositum esse, et vim infestam, dum cogere ad pacem faciendam bellantes, contendis: ostentationem hanc armorum esse, non noxam esse quandam vim salutarem et amicam, non hostilem. Fauere interdum occasionem, vt manus quodammodo ligentur plus valentibus, aut vtrisque, ne concurrere infestis amplius viribus queant: sicut cum pugnaturum manum validior aliquis continet, neque tamen ultra retento*

no-

nocet aut vim infert. Minus erit, fateor, res sermonibus et inuidiae obnoxia, si haecenus interuenis armatus armatis, vt ad fundendum cum et pro altera parte alterius sanguinem non procedas. Ea enim medicina excederet modum, neque probis rationibus se tueri posset. Sed qui iusto pioque bello ius suum se existimat persequi, iniquum putabit eum, qui ad pacem aliis inde, quam paccatis modis velit abstrahere. Ita dum bellum finitur vnum, nouis aliis semina possunt spargi, et viae praeparare. Verum de his rebus fere ex euentu iudicant homines, bonaque aut mala dicunt, prout feliciter secusue successisse animaduertunt.

Diomedis exemplum, apud Poetam ^{u)} in primis nobile est, prudentia et expositione rerum. Diomedem opibus et auctoritate rerum gestarum insignem. Latinus in societatem belli sollicitauerat, metu communis periculi, si Aeneas in Latio inualesceret. Negaturus, quod petebatur, Diomedes, primo sibi consulit, deinde et Latino: atque adeo pro viro prudente et amico se gerit. Ne huic bello immiscere velit, suarum vtilitatum respectu; imo religione (id enim potentius mo-

men-

^{u)} AENEID. II.

mentum adornandum et firmandum hunc locum assumitur) prohiberi se, ait: cum strenuis bello ac felicibus, certamen inire, parum consultum esse, praesertim post tolerata belli damna et tristem dubiae fortunae experientiam: fati inuictos videri, qui nec impune unquam violari, neque excidio deleri potuerint; non prudentiae modo, sed pietatis partem esse, fati Aeneam ornantibus cedere. Dixit, cur ipse socius esse belli talis nolit: nunc pro auxiliis consilium dat; et pacem cum Aenea iungendam amice et grauius suadet, quid enim pace beatius? quae bello infeliciter mutatur:

*O fortunatae gentes, saturnia regna
Antiqui Ausonii, quae vos fortuna quietos
Sollicitat, suadetque ignota lacescere bella?*
Melioris esse consilii ostendit, non modo admittere pacem, sed vel petere; imo emere, conditionibus etiam non plane optabilibus

*Munera quae patriis ad me portastis ab oris,
Vertite ad Aeneam*

- - - *Coëant in foedera dextra*

*Qua datur: ast armis concurrant arma, caue-
uete.*

Magnifica et splendida haec quies, quae alienae quieti studet; consilioque et candore plus quam

quam armis et ferocia amicos iuuat. Quare latinus Rex, vt erat moderatus et prudens, obsequi consilio destinat: nisi Turnus obturbasset, in quo hoc ipsum omen et pignus imminuentis fati fuit, consilii tam probi auersatio. Sicut autem in priore Iouis exemplo, de potestate eius, qui socius armorum aut litis particeps esse abnuit, quaeri poterat: ita hic locum auctoritatis in hoc argumento miro poëtae ingenio videmus tractari.

Callidæ quietis, et in turbas erupturæ specimen est in Philippi Macedoniae Regis consiliis bello Punico secundo. *In hanc enim dimicationem duorum opulentissimorum in terris populorum, omnes reges gentesque animos intenderant, inquit LIVIUS, x) inter quos Philippus Macedonum Rex, eo magis, quod propior Italiae ac mari tantum Ionio discretus erat.* Laetus ille hoc bello (primum id animi male quieturi argumentum fuit,) sed vtrius populi mallet victoriam esse fluctuans, postquam teritiâ clade Romani affecti sunt, ad fortunam inclinavit; et per legatos Hannibalis partes amplexus est eo foedere, cuius formulam POLYPIVS nobis conseruauit. y) Speciosa sane sunt vocabula, quae apud Trogum Pompeium Phi-

x) Lib. 23. c. 33.

G 2
y) Lib. 7.

Philippus, finiendo cum Aetolis bello, praefert. z) Sed historicus notat artem: Hoc praetextu, inquit, *finito cum Aetolis bello, nihil aliud, quam Poenorum Romanorumque bella respiciens, singulorum vires perpendebat.* Quamuis autem, ut dictum est, fortunae accessit, et potentiores sibi visus est amplecti partes, tamen ratio eum fugit, et euentus destituit: ut ad pacem, male relictam, tanquam ad sacram anchoram confugere adigeretur.

LIVII locum imitatus est in simili exemplo CURTIVS. a) *Magnitudo belli inquit, quod ab opulentissimis Europae Asiaeque regibus (ALEXANDRO et DARIO) in spem totius orbis occupandi gerebatur, Graeciae quoque et Cretae arma commouerat.* Erant Graeci hoc tempore, animo et fide ambigui, et fortunam speculabantur: illa duce partes electuri, suisque utilitatibus occasiones captaturi. b) Notat illum animorum habitum et temporaria ingenia, hic ipse *Historicus*, quando decretum in concilio Graecorum memorat, ut duodecim legarentur ad Regem (Alexandrum,) *qui ob res pro salute Graeciae ac libertate gestas, coronam auream donum victoriae ferrent.* Addit enim:

z) Inst. 29. 3.

a) 4. 1. 38.

b) 4. 5. 11.

enim: *lidem paulo ante incertae famae captauerant auram, ut quocunque pendentes animos tulisset fortuna, sequerentur.* Igitur multi Graecorum in castris Darii militabant: cum videri interim vellent, nullo publico consilio id fecisse. c) Spartani vero, Macedoniae potentiae aemuli, non perlegatos tantum cum Dario consilia conferebant, sed contractis, qui ex Cilicia profugi domos repetierant Graecis, bellum Antipatro Macedoniae praefecto moliebantur. Cretenses, vtut infirmi, pacis odio, et turbarum amore, *has aut illas partes secuti, nunc Spartanorum, nunc Macedonum praesidiis occupabantur.* Abfuit his quoque consiliis calidioribus fortuna; multatique sunt belli malis, qui quietem pati non poterant. Victoria enim Antipatri *non Spartam modo, sociosque eius, sed etiam omnes, qui fortunam belli spectauerant, fregit.* d)

Quid de Achaeorum consilio dicemus? societatem belli cum Philippo Macedonum rege firmauerant. Romani, vt destituto Philippo, suam societatem inducerent, petebant. e) *Philippus, inquit Achaeorum praetor, societatis secum admonet et iurisiurandi: non postulat,*

c) CVRT. 3. 13. 15. 4. 1. 39.
et 40.

d) CVRT. 6. 1. 16.

e) LIV. 32. 21.

lat, ut secum stemus, modo ne inter sinu armis, contentum ait se esse. Nulline venit in mentem, cur qui nondum socii sunt, plus petant, quam socius? Exaggerat postea Romanorum vires, Philippi infirmitatem: Et subinde ad suos ita perorat: Nam quod Philippi legatus modo, tanquam mediam et tutissimam vobis viam consilii, ut quiesceretis, abstineretisque armis ostendebat: ea non media, sed nulla via est. Etenim praeter quam quod aut accipienda, aut aspernanda vobis, Romana societas est: quid aliud, quam nusquam gratia stabili, velut qui euentum expectauerimus, ut fortunae applicaremus nostra consilia, praeda victoris erimus? Vicit quidem oratoris auctoritas, Achaeosque a Philippi societate ad Romanos abstraxit. Sed ego rectius sensisse contenderim, si qui Achaeis quietem suasissent. Erant Achaei Macedonum beneficiis et veteribus et recentibus obligati, quod HISTORICVS sedulo annotavit. Quas ex Philippi ingenio iniurias metuere in posterum poterant, in incerto erant: aliaque aduersus hos metus consilia proponi videbantur: plena aequitatis erat Philippi oratio, ut quiescerent, desiderantis: neque Aristaeus vera ac certa loquitur, cum dicit: aut accipien-

da, aut aspernanda vobis. Romana societas est. Prorsus enim credi potest, Romanos, qui non nisi ex discordiis Achaeorum, in spem societatis venerant, admissuros fuisse rationem iuris manifestam, si dixissent: Macedonum in nos sunt maiora merita, quam vt aduersus illos in acie consistere fas putemus, abunde facimus, si desinimus cum iis contra vos contendere; et neutras partes sequimur. At enim, Romani, inquis, non tulissent Achaeos ista caussantes, sed vim adhibuissent quiescentibus. Potius existimari potest, futurum fuisse, vt ferrent haec Romani, et quiescentibus abstinendum iudicarent. Illud vtique certum est, non debuisse Achaeos in re tam odiosa, ad vltimum exeundae societatis consilium procurare antequam Romani quiescentibus vim armatam intentassent. Aristaeni enim oratio, vtilitatis specie nititur: iuris rationibus haud aequae intenta.

Si quis porro neutrarum se partium profitetur, bona fide debet id operam dare, ne quid faciat, quo alteri parti fauere, alteram odisse merito suo credatur. Non impediatur hanc, illam subleuet: non praestet illi, quod isti negat: sed aut neutram, aut vtramque, neces-

necessariis rebus ex aequo iuuat. De qua re GROTII haec est sententia: g) *Eorum, qui a bello abstinent, officium est, nihil facere, quo validior fiat is, qui improbam fouet causam, aut quo iustum bellum gerentis motus impediatur. In re vero dubia, aequos se praebere utrisque in permittendo transitu, in comitatu praebendo legionibus, in obsessis non subleuandis.* Quod de causa habet, vix est, vt in vsum deduci possit; Qui neutrarum partium vult haberi, neutras debet iuuare vel impedire; citra causae aestimationem: quae non periculosa modo, sed impossibilis est, in hoc quidem genere. Hoc ipsum studio partium dabitur, si hanc iuste, illam iniuste arma induisse iudicabis. h) Sumendum est hoc loco, quod alibi monet GROTIUS, iustum bellum dici saepe non ex causa, sed ob peculiare quosdam iuris effectus. Mediis iustum vtrinque bellum videri debet, cui misceri nolunt: aut vtrinque iniustum. Si iniustum vtrinque, aut ex altera parte iis videbitur; non iam medii existimabuntur, qui partium vnam, aut omnes damnare sustinuerint. Relinquitur ergo, vt intra animum sentiant aut iudicent de iniustitia belli, minime autem aperiant mentem, et significant,

g) I. B. 3. 17. 3.

h) 3. 3. 1.

ficient, nisi periculis partium velint inuolui. Vnicus est modus, si quis dicat inter Christianos: Ego Christianis nefas esse ducio bellare; itaque neutris partibus adiungi possum. Verum id quoque inter ea est, quae accidere, cum serio agitur, nequeunt. Nihil tutius igitur, ad quietis fidem, quam seponi illam quaestionem de iure bellantium, et quantum ad hoc propositum, iustum bellum haberi, quod geritur. Mihi enim haec iustum est, de quo dubitandum aut disquirendum mihi esse non iudico. Validior fiet is, qui improbam fouet causam, si comiteus ei pretio suppeditaueris, si transitum dederis. Ergo haec iustum bellum gerenti praestanda sunt, id est, alteri parti. Iam non eris medius, si vni praestas, quod alteri negas: cum haec iure exigant partes bellantes a mediis, ut vtrisque neges, aut vtrisque annuas: neque tibi eam relinquunt libertatem iudicandi de causa, aut dubitandi.

Iam de transitu permittendo dispiciendum est: de quo GROTIUS ⁱ⁾ etiam alibi agit. Vbi itidem distinctionem belli iusti ac iniusti, mediis, ut tales sunt, prodesse non posse existimauerim. Potius autem discrimen in

ⁱ⁾ I. B. et P. 2. 2. 13.

rebus ipsis quaesiverim. Sunt enim quaedam eius generis, ut medii utrisque partibus ea concedere debere videantur: aliorum diversa est ratio, quae rectius utrisque denegari posse dixeris. Prioris generis sunt commectus, et res necessariae sine quibus ne viui quidem potest: ad posterius, transitum armatum retulerim: neque dubitauerim, naturam has res ita discernere, ut illic plus fauoris, hic plus ad odium momenti repositum videatur. Sed, quid gentibus placuerit, aut hodie placeat, animaduertendum est. Constare autem inter omnes arbitror: neminem hodie reperiri, quin putet, pacatos mediosque utramque belantium partem transitu armato iure prohibere posse; siquidem vim non metuant, id quod consilii est, non iuris. Ex altera parte non minus indubium est accertum: neminem belantium ambigere, quin transitum denegatum vi liceat aperire, armisque vindicare, aut astu penetrare. Haec sententiarum diuersitas nobis persuadet, ut credamus, gentes quaestionem iuris muta dissimulatione transmitti (nisi quod obtentui sumuntur ista, aut suaforiis adhibentur) et ad pactiones deduci rem totam voluisse. Conuentionibus certe et transactionibus, non iuridicis disceptationibus, omne peten-

petendi aut concedendi transitus negotium videmus confici. Agnoscas eum, quem dixi hodie obtinere, animorum habitum, iam olim in Heluëtiis et Caesare. Illi enim, *Allobrogibus sese persuasuros existimabant, vel vi coacturos, ut per suos fines, eos ire paterentur: Caesar k) autem, negat, se more et exemplo populi Romani posse iter illi per prouinciam dare, et si vim facere conentur, prohibiturum ostendit.* Vbi autem vtraque pars aequam sibi annuendi et abnuendi libertatem vindicat, naturalis rei exitus non ostenditur alius, quam per conuentionem et pactionem.

Non multo aliter forte iudicandum esset, de negotiationis et commerciorum iure pacatis mediisque ciuitatibus inter partes bellantes libero, quam quaestionem GROTIVS l) ad ius naturae ideo referendam ait, *quia ex historiis nihil comperire potuerit ea de re iure voluntario gentium esse constitutum.* Ex iis tamen, quae in *Annotatis* plena manu cumulat, et aliunde, satis apparet, gentes existimasse, liceri sibi comoda hostium ex mercimoniis cum pacatis populis, interuertere: quae licentia neque naturae iure vsquequaque re-

H 2 pu-

k) IVL. CAES. de bello Gall. l) I. B. et P. 3. I. 5. et 6. et 8. Annot.

pugnat, nisi quod in modo cautionem id dicitur. Interdum enim modestius, interdum violentius suo iure uti videbantur bellantes, prout consilii singularis, aut perturbationis, animi mouebat instinctio. Esse enim ab iniuria mediorum et pacatorum abstinentium, dubio caret. Sed si monentur, si rogantur, ne intercedant iustis armis, nec desistunt moniti rogatique; tam liberum sibi esse volunt bellantes, ut prohibere commercia, quibus hostis inualefcit, quam pacati illi liberum sibi esse cupiunt, mercimonia sua citra aliena arbitria tractare. Ut rursus ad pactiones resistere videatur. Consultissimum certe fuerit, conuentionibus ista definire, si modo conueniri potest. Anno superioris seculi LVI. Gustauus I. Sueciae Rex, *m*) literis significauit Regi Daniae Friderico, *quomodo bello cum Russis inuitus culpa magni Ducis Moscouiae sit implicitus. Quum autem Angli nouum et inuisitatum per mare glaciale, ut vocant, iter in Moscouiam ad portum s. Nicolai sibi aperuissent, praeteruecti Noruegiam: quod omnibus circumiacentibus regnis, sed et maris Baltici accolis et ciuitatibus inaeestimabili damno futurum sit, dum omnis generis vetita bellica instrumenta*

m) LOCCEN. *hif. Suec. lib. 5.*

menta et arma ad Russos deportarent, quibus contra Christianos nimis muniri, et ad exemplum Turcicae potentiae per Asiam et Africam elatae, etiam imperium in Europam affectare possent. Proinde se amice desiderare, ut Rex Fridericus et suo emolumento tuendo, et aliorum Christiani nominis membrorum ingenti detrimento amoliendo, istum navigationis cursum Anglis praeccludere velit. Eodem, et communium commerciorum nomine ad Reginam Angliae (Mariam) misit. Sed ab ea responsum accepit: se suis subditis libertatem nauigandi, quo velint, ex privilegio nactis, imbibere non posse. Velle nihilominus armorum inuentionem in Russiam prohibere. Quod tamen factum non est, nec de mutuis commerciis certi quid responsum. In eadem historia Suecica Rex Iohannes II. cum Stenone Sturio bellum gesturus, Lubecenses, ceterasque foederatas vrbes admonet, ut tantisper quiescant, nec in Sueciam arma, commeatum, aliaque bellis necessaria importare velint. Ad Luceenses: n) Cum merces suas, magnam partem facultatum et negotiationis socios in regno Sueciae passim haberent, non absque ingenti fortunarum suarum dispendio, istius loci commerciis abstinere posse, se neutri parti ad-

H 3

n) LOCCEN. hist. Suec. lib. 4. p. 148.

dictos, ob regum discordiam, libero commerciorum et navigationis usu, iure gentium recepto, priscisque privilegiis arceri, contra ius et fas fore. Orare igitur, ut Regis cum gratia sibi in posterum quoque iure suo frui liceat. Sed Rex Iohannes mox naues eorum in Sueciam cursum tenentes armata manu intercepit: neque restituit. Hinc dissidium. Pactionis, qualem laudavi, nobile est exemplum in foedere commerciorum inter Gustauum I. Sueciae, et Franciscum I. Galliae, Reges ante annos centum inito, cuius articulo VI. habetur: *Omnibus Sueciae subditis liberum erit, o) cum nauibus suis, mercibus et commerciis proficisci ad Galliae hostes et inimicos, eorumque portus, regiones et terras, ubicunque eis commodum videatur, subsistere et commercari, abire et redire, quando volent: ita ut ea de causa non dicantur violasse pacem aut mali quid eis inferatur a Tracis. Et ut Sueci tempore belli commercia eo tutius et absque omni molestia exercere possint, dabuntur illis literae tuti commeatus, quandounque desiderabunt.* Quinimo inter ipsos belli socios, si societas, limitata sit ad certa bella consiliaque, quaedam a bello quies, qualem medii optant, constituitur. Ita foedere, quod
inter

inter Suecos et Belgas anno 1645. conuenit, et sequenti confirmatum est, cauetur, articulo quidem VI. *vt neuter confoederatorum hostem, qui nunc in praesens hostis est, aut deinceps enasci poterit, consilio, ope, pecunia, com-
meatu, milite, nauibus, nautis, armis, puluere pyrio, aut munitionibus, ullisue bellicis rebus aliis iuuat.* Articulo autem sequente, VII. additur. *Licet vero neutri confoederatorum licitum sit, hostem sui confoederati, dictis priori articulo rebus iuuare: id tamen ita erit interpretandum, vt nauigatio atque vsus commerciorum liber sit, subditis cuiusque, cum hoste foederati, qui alia de causa, quam ob hoc foedus, bello cum foederatorum altero fuerit immixtus, vt saluo hoc foedere, subditis eius, cui bellum non est, libere liceat nauigare, et commercia sua, quaecumque exercere cum subditis hostium dicti foederati: Hoc tamen excepto et reseruato, vt si quis vel urbem, vel munimentum quodcumque aliud seu iusta obsidione aggrediat, seu circumsedeat, animo, in suam potestatem cogendi et adigendi, aliter confoederatorum tam diu suspendet nauigationem in ea loca, atque commerciorum vsu absteineat, subditosque suos iubeat suspendere et abstinere, donec illa urbs vel munimentum, vi aut pactis occupatum,*
vel

vel occupatione desperata, obsidio aut circumfessio solutae fuerint. Quae hic communis foederatorum utilitas dictauit, valde accedunt ad aequitatem iuris naturae, mediis quoque et quiescentibus indulgendam.

Pace, quae anno huius saeculi quarto Hispaniae inter et Angliae Reges conuenit, id figillatim et subtiliter cautum est, vt Britanni neutras partes fouerent in bello, quod Hispani cum Foederatis Belgii ordinibus gerebant: p) eiusque quietis et mediae conditionis, siue fructu siue iure gauderent, quod ita fere designabatur, describente HVGONE GRO-TIO: *Hostes rebellesque alterius alter ne iuuaret, neue iuuari a suis pateretur: attamen priuatorum facta in ipsis vindicarentur, pace publica incolumi. Elissingam et Brilam, (quae oppida, vt Austriacae ditionis restitui Archiduces petebant) per pactorum fidem negabat se Britannus, Hispano posse tradere: interim milites, qui ista oppida seruarent, impermixtos bello fore. Pacandis Batauis vna operam darent: si quid esset more, saltem vt commeatu- ris inter se Belgis Anglisque iter patefceret. Britannis Batauicas merces in Hispaniam, Hispanicas in Batauicam vektare interdictum.* Ex eo-

p) Hist. lib. 13. add. INVAR. lib. 131.

eodem iuris fonte subinde Bataui, cum Rege Iacobo egerunt. *Postulabat a Batauis; ne prohiberent Britannos e mari intrato Scalde Antuerpianam subuehi, solitis vectigalibus, quanta ciues penderent. Illi vero excusauere, ostenso haud iniuria institutum sibi, ne quis ad hostes, nisi mutatis nauibus, peruaderet: quo certius cuncta explorarentur: nec aegre ferendum, si possesso a se flumini legem imponerent, cum Hispani etiam maris vias amicis auderent praecludere.* Qui haec inter se ad illum, quem dixi, modum statuerunt, non crediderunt certe, fauorem commerciorum ipso iure tantum esse, vt omnis ratio militiae et status bellantium, debeat libertati eorum cedere. Cuius generis infinita sunt exempla.

Sicut autem, qui neutras partes sequuntur, sedulo operam dant, ne actionibus eorum militaribus misceantur: ita nec bellantibus fas est, in pacatis locis ac regionibus inri quietorum subiectis, suas offensas exequi. Quae res crebra disputatione agitata est. Cum anno huius saeculi quinto, Belgicae naues Hispanos apud Doberniam adortae essent, *Dobernienfes, dum mari pugnabatur;* (GROTII q) verba refero) *spectatores, mox irati, bellum solo suo importari* (in portu enim constitutos Hispanos non cessabant

I

infe-

*infestare Belgae) globos ex arce iaciebant pro
nuper hostibus in amicos veteres. Batauos ob
haec ausa criminantibus postea Britannis re-
sponsum, non quaesitas a se Britanniae in flumi-
nibus naues, quod tamen impune Dunkerkani
fecissent; sed calentem victoriae impetum ho-
stem magis suum, quam terrae marisque consi-
derationem respexisse. At ipsi haud aeque facile pur-
gabant, quod specie scrutandi Anglos, qui con-
tra Regis edictum mari militarent, haud ita
dudum naues Hispanicas, partam Batauis prae-
dam, suum in littus pertraxerant, datisque
pro legato Philippi (Hisp. Regis) vindictis,
vim belli eluserant per iuris imaginem. Non
reperit aliud, quod pro Batauis fuis diceret
Grotius, quam vt excusando victoriae impe-
tum, culpam fateretur; et paria a Britannis
peccata ostendendo, litem lite resolueret. Est
recentius huius disputationis exemplum in
praelio anni 1639. quo Martinus Trompius
Hispanorum classem in Dunis Britannicis ex-
pugnauit, cepitque. Quam victoriam cele-
brans BARLAEVS, r) in hostes culpam con-
fert, eadem excusatione, adeoque confessio-
ne defungens, qua modo GROTIUS. Postquam
inquit, cauisset Trompius, ne mandato et ob-
tento Britannici Regis in stationem istam iuri,
teme-*

r) Orat. paneg. deuict. Hisp. classe. die 587

et finitimis fuiffemus. Nunc postquam laefi primum, inuafiftis, et inuictos vos pernecie hoftium probaftis, quis dubitabit patere victoribus maria? Quae oratoriis fere coloribus adornata, IOHANNES a SANDE s) apertius et citra diffimulationem refert. Fatetur Thalaffiarcham, Anglorum Ioh. Penningtonium, monuiffe Trompium, ne quid in Baiis regis auderet: mandatum enim fibi a Rege fuo, vt aduerfus primum aggrefforem, cum oppugnatis ftaret. Hispanos fubinde initium feciffe, emiffio in vela celocis Trompianae globo; iterum, glande protrato de fociis naualibus vno in naue Belgica: cuius cadauer ad Penningtonium miffum, probandae offenfionis ab Hispanis coeptae, et exigendi contra primos iniuriae auctores auxilii. Rem Penningtonio neglectam, fufpectos feciffe Anglorum animos: itaque Trompium, acceptis de pugna mandatis, viginti et octo nauibus, quibus quatuor incendiariae adiunctae erant, negotium dediffe, vt certamine orto claffem Anglicam obferuarent, fi quid illa moueretur: a Penningtonio autem literis fub initium pugnae contendiffe, vt vel Belgis primum infeltatis auxiliaretur, vel certe pugnantibus non interueni-

s) Epift. Hiftor. Belg.

ueniret. Additur quidem interpretatio denuntiationis Penningtonii, tanquam violata ab Hispanis Anglica statione, ex ipsius Regis Angliae mandato et voluntate Belgis ius pugnandi natum esset: non sine dubitatione tamen, de voluntate Regia. Sequitur enim clausula: *Si vero suae maiestati haec actio non arriserit, clementia nobis factum condonabit.* In quibus verbis, confessio satis clara, alicuius facti, solo euentu iudicandi. Nisi enim aliunde subesset Belgis spes, Britannos belli huius turbis inuolui nolle, forte minus liberaliter mandata Regia interpretati essent. Cum praesertim Hispani factum excusassent: neque id tanti esse videretur, vt nonnisi praelio experiari posset. Insignia sunt, quae congeffit, iuri Anglico aduersus infestationes mutuas exterorum in aestuariis, sinubus, portubus, et Regiis in mari Cameris tuendo, IOH. SELDENVS in *Thalassocratico lib. 2. cap. 22.*

Videri quidem posset hoc ius aduersari iis, quae ante dicta sunt, de non impediendis actionibus militantium partium: sed manifestum est, ius infestandi hostis in iusta etiam militia restringi, et limitibus quibusdam includi, per imperium et dominium loci pacati.

Licebit tibi ius tuum persequi, in tuo solo, in hostili solo, in solo nullius, in mari, quatenus id extra imperium cuiusquam est: non in portu, cuius ius sibi vindicat aliquis populus; non in solo pacatorum populorum iuri subiecto. Quae ultra tendunt, figurate dicta putabis: sicut bene explicat GROTIUS. †) Facta quoque in contrarium adducta, non imminuent auctoritatem iuris gentium, sed vel de iniuria testabuntur, vel infirmitatem aut patientiam, gentium pacatarum ostendent. Solet equidem evenire, ut admissio in pacatas terras hoste, qui arceri poterat, altera pars non immerito sequi se posse, et bellum eodem transferre, opinetur. Neque est, quod valide dici contra queat. Evenit tamen, ut haud aequè in expedito sit illa dubitatio. Spectemus exemplum, detractis nominibus, obsessa pars hostilium copiarum, cum inopia rerum ad deditionem urgeretur, per pacati induciis populi fines fuga euasit. Non ausus est fugientes persequi dux obsessor, reuerentia pacati foedere induciarum loci. Licet enim induciae non tollant bellum, sed differant: effectu tamen pro pacatis habentur terris, quibus ea pactione quies certi temporis parta est. Quid si dux

†) I. B. 3. 4. 8. et 3. 6. 26.

Si dux obsessor exemplum fugientium secutus,
 eadem rapuisset victrices copias? pacati ha-
 stenus soli domino, aequè aduersus vtrumque
 quaerela nasceretur. Sed an Principi suo po-
 tuisset excusare, qui absque mandato voluisset
 vlcisci transitum a pacatis hosti permissum,
 valde dubito. Prudens quidem dux, nun-
 quam temere fecerit, quod an probaturus sit
 Princeps, dubitat. Disceptata subinde res est
 literis, inculsatiue sunt, per quorum fines iter
 fugientibus patuerat. Responderunt illi: se
 petentibus transitum negasse, praeterque suam
 opinionem factum, quod ausi nihilominus ef-
 fect fugientes id iter rapere. Sed nec impe-
 diri eos tam subito a se potuisse. Geminatae
 sunt literae ab altera parte, denunciante sum-
 mo duce, pro ruptis habitum iri inducias, si
 iterum hostibus illac via pateret; secuturis
 eodem iure, copiasque in ea loca, quae hostis
 peteret, translaturis, quibus cum induciae pa-
 tetae erant. Opponebatur in vicem huic de-
 nuntiationi sanctimonia foederis induciarum,
 propositique de non rumpendis induciis sine-
 ritas, qua salua, fieri possent interdum apud
 fines parum munitos, quae nullo consilio do-
 minorum loci votoue iuuarentur. Sed haec
 quidem inter duces et summos rerum admini-
 stros

stros disputata sunt: stetitque induciarum de cetero pactio.

Pergendum est ad similes quaestiones, quid liceat in solo pacatorum, siue in solum pacatum. Quamuis enim pacati populi latius dicantur, quicumque bello sunt impermixti, etiam longissimis disiuncti interuallis; medii autem, quos vel situs periculis belli admouere videtur, vel postulata bellantium, de societate interpellarunt, vel foedus cum bellantibus de non iungendis armis initum, quiete donauit: pacatorum tamen vocabulo hic medios intelligi, signarique nil prohibet. Iactatur ergo saepius apud bellantes, titulus *necessitatis* siue *ius necessitatis*, vt GROTIUS, *u)* aut *ratio belli*, sicut hodie loquuntur. GROTIUS ita statuit: *Ei, qui pium bellum gerit, licere locum occupare, qui situs sit in solo pacato; nimirum, si non imaginarium, sed certum sit periculum, ne hostis eum locum inuadat, et, inde irreparabilia damna det; deinde si nihil sumatur, quod non ad cautionem sit necessarium, puta, nuda loci custodia, relicta domino vero iurisdictione et fructibus: postremo si id fiat animo reddendae custodiae, simulatque necessitas illa cessauerit.* Atque hoc ius deducit GROTIUS, tan-

u) I. B. 2. 2. 16.

tanquam post introducta rerum dominia reliquias, ex veteri illa communione, quam principio capitis adornare non dubitavit, destructam grauib; argumentis a doctissimo STRAYGHIO, in *dissertatione de imperio maris. x)* Bene de reliquo factum, quod artis limitibus rem odiosam constringendam iudicauit. Quo accedit et illud, paulo ante dictum: y) *Ius hic esse non plenum.* Reuera enim haec in iis habenda sunt, quae non sunt sine culpa et iniuria, sed recepta fere gentibus consuetudine, dissimulantur, aut casibus belli condonantur. Nam quod non nemo hic de *commutatione spontanea*, sciente domino pacati soli facta, fingit, praeter rem nostram est. Neque enim pro medio se gesserit, qui suo consensu ab alterutra parte bellantium fuerit occupari locum in solo suo situm. Magna nobis copia esset memorandi exempla harum disputationum ex bellis huius saeculi Germanicis: Nihil illo titulo, et simulacro iuris frequentius: sed altum de limitibus positis, et temperamento aequitatis modo descriptae, silentium. Neque enim vel iurisdictio, vel fructus, vel necessitatis obtentu, facta rerum commutatione, cessante, restitutio, verum dominum seque-

K ban-

x) Cap. I. §. 6. et 2.

y) I. B. 2. 2. 9. 1. 1.

bantur. Vt ab hostibus capta, non nisi finito bello, et interuentu pacationis, reddi videmus, quamuis pacato in solo occupata. Quantum ad illum metum attinet, ne hostis occupet locum, primo videndum est, an non possit impediri hostis, ne occupet: deinde, quia sine iniuria id facere hostis non potest, an imitari et praecipere propositum inferendae pacatis iniuriae fas sit, exquirendum est; Non male enim huc adferas, quod alibi GROTIUS 2) monet: *Aduersus incertos metus, a diuina prouidentia et innoxia cautione, non a vi praesidium petendum est.* Vere ista, sed, vitiores et homines sunt, plerumque frustra dicuntur.

Dubitabile enim haud raro redditur, quod reuera indubiae aestimationis est. Quaesitum meminimus, an hostis quidem nostri, sed pacatas vi alterius pacationis atque exceptas bello regiones, inuadere et occupare liceat? Res ipsa loquitur, non licere, quin eadem opera rupta censeatur pax illa altera, quae illas regiones bello inaccessas praestabat. Vnde et consortibus pacis, ad conseruandam eius fidem, mutuo nexu adstrictis, iure maximo tueri regiones illas armis, vimque vi depellere liceret,

2) I. B. 2. 1. 17.

ceret; nisi quod deliberatio de armis quamquam iuste sumendis, moras trahere, et maiora audentibus metum demere fere solet.

Quod si de pacato populo aliqui intra praesidia hostium sunt ante bellum eo profecti; tum post modicum tempus, intra quod discedere potuerunt, iure gentium pro hostibus eos haberi posse, GROTIUS a) censet. Intellige, si non retenti sunt praeter suam voluntatem apud hostes. Quod vel ita fit, ut opera eorum militari hostis utatur; vel ea non utens, aliis de causis dimittere eos nolit. Qui operam militarem ipso actu praestat, et arma contra fert, quanquam inuitus id facit, hostilia patitur in impetu belli, non inopinabili ratione. Neque enim in puncto temporis diiudicari possunt, quibus temperamentum iuris bellici suadetur. Extra actum militarem apud hostes in castris et vrbe capta deprehensi, merito fruuntur illo temperamento, quod GROTIUS b) alibi commendat. Quod in Academicis ad studiosos, etiam cum sub signis ordinati, extra actum tamen militarem positi, deprehenduntur, pertinere debet. Musis enim neutras partes sequi, suo iure licet. Si tamen sponte quis sua illo se privilegio quietis privaverit,

a) I. B. et P. 3. 4. 7. K 2 b) I. B. 3. 11. 10.

uerit, animumque et impetum hostilem induerit, iam non vt literarum, sed castrorum sectator habetur.

Eiusdem generis est, quod de rebus apud hostes quidem repertis, in vrbibus aut intra praesidia eorum, sed quorum domini nec hostibus sunt subditi, nec hostilis animi, GROTIUS c) annotat et explicat: *bello eas acquiri non posse.*

Facit quosdam medios ratio foederis, cum altera bellantium parte vel vtraque initi; sed quod ad societatem belli non obligat. Tum enim bellantes, si impetrare non possunt auxilia, id saltem suo iure videntur postulare, ne contra suas partes aliquid moueant, aut foedera noua, sibi nocitura, ineant. Ita Rex Galliae Carolus, Ludouici XI. filius, in Italia bellum gerens, Venetis per legatum, qui haec describit, demonstrauit: d) *Per illud foedus, quod et secum haberent, et quod cum parente suo fecissent, non licere ipsis, quoquo modo Gallorum aduersariis adesse et Regem simili conditione ipsis deuinctum teneri: multo minus etiam licere ipsis, inire foedus illud, de quo tunc frequens admodum rumor increbuerat: quod*

c) I. B. 3. 6. 5. et 6. et 26. *de bell. Neap. lib. 2. interp.*

d) PHIL. COMINAEVS Sleidan.

si faciant, discedere ipsos ab eo, quod conuenisset, et violari pacta. Sed Veneti ad solitas simulationis artes conuersi, et in Turcam parari id foedus causati, non prius aperte agendum sibi putarunt, quam cum foederis pactio penitus esset confecta. Quaesui huic historiae locum, quia nobilibus huius disputationis momenti conferitur. Veneti enim, cum crederent, fieri non posse, vt Galli in Italia multum procederent, amicitiam prae se tulerunt, neque quicquam ipsis aduersum se moturos, quin bona officia praestituros, confirmarunt. Sed, vbi successus Gallorum metum ipsis incussere, statim apparuit voluntas; et persona parum sincere quiescentibus detracta est. Callida haec quietis et amicitiae ostentatio nec laudem habere potest, et ex inuidia periculum simulatoribus ingens creare solet. Nisi quod viribus confidunt, qui iure gloriari non possunt. Quod in rumpendo foedere, re tam sancta, amplius etiam intelligitur. Quid enim vtitatis, quam foedera sanctissimis formulis contracta, vt primum vtilitas communis, solum scilicet pro moribus temporum vinculum amicitiae, mutari coepta est vltro rumpi, et in contrarium mutari?

Quaeri ergo hic potest, quid liceat in mediis, qui vel vacuum studio partium animum ostentant, per occultas tamen molitiones alterutri aut vtrique aduersa struunt: vel foederati alteri, aduersarii eius clam student: vel vtrique foederati, diuersis studiis, hunc adiutum, illum depressum cupiunt. Primum omnium, nihil suspicionibus, in re tanta, et argumenti odiosi, statuere oportet. Quod si autem rerum testimonia, non sinunt dubitabilem esse animum eiusmodi hominum, stolidum sane fuerit, verbis potius, quam factis credere. Id quod CICERO *e)* disserit amplius apud DIONEM CASSIVM. Hostium itaque loco habendi, ac si facultas datur, persequendi, puniendique veniunt, *qui amicitiae specie sefellerunt*. Nisi quis altiore magni animi proposito, de iure suo cedere, quam bellis implicari malit. Quae consilii quaestio est: et a momentis euentuum belli pendet. Modo enim bello intenti et hostibus oppositis, conuiuere ad ista, aut veluti surdo auditu, quamuis magna transmitters coguntur: modo apud fores eiusmodi simulatorum constituti, variis rerum verborumque imaginibus se deludi sentiunt: modo finito bello, nouis discordiis non est

e) lib. 45.

est locus; vel, quod abolita fraudis memoria inclusi sunt pace illi ancipites amici, vel, quod alia ratione muniti vim non metuunt: Quomodo autem interim, cum iis agendum? Plerique iisdem artibus petendos existimant, quibus alios decipiunt. Hinc negotiationis et legationum species saepe producitur, donec ex improviso arma in subdolos conuertantur. Maioris animi ridetur, arguere artes et exprobrare: quo modo nonnullos pudor aut metus emendauit. Nisi quod necessaria interdum dissimulatio, securitati potius, quam vltioni consulendum dicat.

Illis porro, qui medii sunt, praecipue id datum negotii creditur, vt discordantes ad pacem et consensionem temperare summa ope studeant. Ac interdum quidem concessa pacis quies, sane additam legem habet, de opera reconciliandis sibi inuicem bellantibus serio et diligenter, sumenda. Vbi autem disertis verbis de ea re nihil conuenit, specimen tamen animi bona fide quieti, ceu propria medii virtus, in eo ponitur, si de reducenda apud dissidentes pace, indefesso sibi studio contendendum existiment. Qui lege siue pacatione medii sunt, illis, si vel maxime vellent, non
sem-

femper integrum est, negotio tam arduo manus admouere, si praesertim sint minus potentes, aut validae auctoritatis. Sed qui de cetero extra partes sunt, praesertim Christiani inter Christianos, merito suam operam in reconcilianda pace offerunt, praestantque. Quae nec facile repudiatur: nisi constet eum, qui has partes suscipere vult, verbo quidem vtrisque, re autem vera alteri parti studere; alterius commodis et causae aduersari. Erit ergo officium eorum, quos sequestres, inter nuntios, vulgo parum latine mediatores vocant, ut mature bellantium iras interpellent; neque expectent, donec caedes caedibus, damna damnis cumulata fuerint. Deinde, ut aequos se vtrisque praebeant, in quantum manifesta causae momenta patiuntur. Denique, ut prudentia sua et moderatione, quae nocitura sunt negotiationi, praeuertant, extinguant, minuant; validis rerum argumentis utantur; minis et obiurgationibus abstineant. An addemus, ne suis commodis inter pacificandum studeant? Frustra id quidem, et inique a se id peti, iudicauerint. Ut enim hodie saeculum est, vix serio pacem aliorum amant aut procurant, nisi qui suas inde utilitates sperant.

Finge,

Finge, abesse hoc propositum; non aberunt certe studia animorum, occultae aemulationes, spes metusue, perpetua animorum confiliorumque inter homines intertrimenta. Quia ergo pax et bellum aliorum, multis in quaestu esse solet, factum haud raro videmus, vt partes bellantes plane non admitterent eiusmodi proxenetas: vel, suasorias quidem pacis et cohortationes admitterent, negotiationi autem pacis neminem alium admouerent. Quaeritur, an sine iniuria offerentis, talis opera recusari possit? Quidni? Quaelibet enim ciuitas, suarum rerum arbitria ita sibi vindicat soli, vt aliis interuenturis vel viam claudere, vel limites ponere, suo iure possit. Absit modo superbia, et contemptor animus: quo irritari plurimum solent, quorum auctoritas spernitur. Consilio enim opus est et cautione, vt animaduertas, quid, cui, quomodo negatum eas. Sicut et in ipsa negotiatione, si nihil proficitur interuenientium auctoritate, offensio grauissima contrahi potest.

Vt arbitratores, aut arbitri compromissarii adsciscantur medii populi principesque, superiore saeculo nondum desitum, magis magisque in desuetudinem abire videtur. f)

Ratio

L

f) GROTI. I. B. 3. 20. 26. et 2.

Ratio non est in obscuro. Ira enim plerarumque ciuitatum commoda et incommoda mutuis studiis propositisque, clam palam sunt implicita ac permixta, vt vix securo animo eligere velint bellantes, cuius statum animumque nihil praeter alienum bonum spectare credant. Nisi quod in parte negotiationis de pace institutae mediatoribus, quos vocant, quaedam committi ratio est, vt quod aequius melius videtur, definiant. Reperiuntur pacta inter certos populos, quibus controuersiae forte oriturae ad arbitros reiiiciuntur. Satiusne est tum, nominatim designari Principes, an delectum tempori referuare? Vtrumque factum nouimus. Posterius moras trahere potest, et difficultatibus implicari: nec prius, propter fragilitatem et crebras commutationes rerum humanarum, plane videtur vacare periculo. Quare multo prouisu futuri, et solerti cautione versandum est in illa consultatione. De arbitris oblati, nec recepti, videre licet *Camdeni historiam in anno 1600. part. 4. Elisab. pag. 768.*

Conatus eludendi arbitrii in Bononiensibus apparuit, qui, cum anno Christiano 1249. cum Mutinensibus g) pacem fecissent, contro-

uer-

g) SIGON. *de regn. Ital. lib. 18.*

uersa de Friniano, quod vtraque ciuitas sibi vindicabat, ad arbitros reiecta est. Itaque XIII. kal. Ian. octauiano Cardinali, et Iacobo Episcopo Bononiensi praesentibus, ciuitatis utriusque procuratores certa interposita poena compromiserunt in Hugonem, (Sanuitalem, nuntium a Parmensibus ad id missum) et arbitros a communi Parmae datos, de omni lite, quae inter Bononienses et Mutinenses, super Friniani possessione posset existere: iurantes se staturos sententiae arbitrioque communis Parmae: quod praetor aut alius rector urbis eius tulisset. Tergiuersati sunt, quamquam interposito iurando arbitris litem submississent, Bononienses: h) et post quintum annum nondum possessio Friniani reddita Mutinensibus erat, (verbo SIGONII refero) cuius rei iudicium ad praetorem Parmae ex compacto reiecerant. Itaque VIII. kal. Iunii Gibertus praetor Parmae nuntiis Bononiam missis, Ricardum praetorem, Antianos (Magistratus hic tribunis plebis comparatur) Consiliumque rogauit, ut aut Frinianum Mutinensibus remitterent, aut procuratores Parmam ad respondendum Mutinensibus mitterent. Quare audita Bononienses primum a Mutinensibus per legatum postularunt, ut iura

L 2
 h) Id. lib. 19.

sua apud se potius quam Parmae exponere, et Frinianum suo potius quam alieno recuperare beneficio vellent, et cum nihil impetrassent, XVII. kal. Iulias Parmam misso nuntio Giber-tum, praetorem orarunt, ut arbitrium pronun-tiare differret; Verum cum rogatus nuntius, num mandatum ad respondendum haberet? se habere negasset; neque arbitrii dilationem postulare posse, iudicatus est. Instante dehinc Mutinensi, iterum monitus est Ricardus, de mittendo ante certam diem idoneo procura-tore. Quae cum aduenteret, Bononienses ad novas artes conuersi Mutinam miserunt peti-tum: ut Mutinenses diem iudicii prorogari pa-terentur, ac procuratorem, quem Parmam mi-serant, reuocarent, nam se comiter per commu-nes amicos transigere velle. Additae sunt blan-ditiis minae, quibus ex pacto iuberentur Mu-tinenses diruere castra citra scultemnam. Qui-bus peractis Parmam iussus erat ire nuntius, dilationeque arbitrii rursus perita, locum tu-tiorem Bononiensibus postulare, quibus iter Parmense a Regiensibus haud satis securum esset. Instante autem Mutinensi procuratore, vt primo quoque tempore pronuntiaretur, Bo-noniensi vero diem largiorem ac locum tutum ad disceputationem causae postulante, GIBER-
TVS

TVS interfatus tertiam ab eo diem constituit, quae ubi illuxit, petitionem Bononiensium de loco tuto praestando reiecit, inquit, legatos Bononienses, alias venisse secure, et fidem a Regiensibus impetrare haud difficulter posse, aut per limites remotiores tuto transire. Quo responso Bononiensis confusus, iterum concilium generale et speciale poposcit: cumque ibi eadem iterasset, praetor eius petitionem repudiavit, atque generali consilio aduocato ita pronuntiavit: Nos GIBERTVS de gente praetor Parmae, arbiter inter commune Bononiae et commune Mutinae super Friniani disceptatione delecti, iuris solemnitate seruata pronuntiamus: Frinianum homines, oppida, et loca, cum eorundem iurisdictione ad commune Mutinae pertinere, et sine ulla exceptione illi a communi Bononiae esse dimittenda; praecipimusque eidem communi Bononiae, ut ea intra mensis spatium libere dimissa habeat, alioquin multam in compromisso expressam persoluat. Qui has tricas Italas considerat, quo animo pacti sint Bononienses et iurati, facile intelliget: neque minus in hoc exemplo, quid de arbitris multi sentiant, animaduertet. Cuius tamen argumenti alia est inspectio.

F I N I S.

CON.

✻ * ✻

C O N S P E C T V S
E O R V M,
Q V A E C O N T I N E N T V R
I N P R I M O T R A C T A T V
D E

N E U T R A L I T A T E .

- §. **N**eutralitas describitur eiusque deriuatio ostenditur. p. 1.
- §. 2. Duplici potissimum ratione fieri potest, vt ea existat, et quidem primo ipso iure et facto p. 3.
- §. 3. Deinde pacto vel foedere inito partis neutrius conditio contrahitur. p. 4.
- §. 4. Vtrum bello certantibus populis nonnullis, alii populo vel principi praesertim finitimo, neutras sequi partes atque otiosum veluti ac tranquillum belli inter alios gerendi spectatorem agere liceat disquiritur? p. 5.
- §. 5. Afferitur, neque vllam legem Dei naturalem dari, quae genus humanum absolute et indistincte ad arma cum aliis socianda obstringat? p. 6.
- §. 6. Aliam rem esse, si summus aliquis princeps, foedere inito terras alterius principis tuendas atque iniurias propulsandas in se receperit, defenditur. p. 8.
- §. 7. Rursus aliter sentiendum de principe, aut populo, alterius imperantis supremas potestati subiecto. p. 9.
- §. 8. De vasallo, qui non subditus, an in bello domini directi sequi partes integrum ei sit, dispicitur. p. 10.

§. 9.

- §. 9. Applicatio inde ad status imperii R. G. sumitur. p. 12.
- §. 10. Quid per bellum imperii intelligendum. *ib.*
- §. 11. Ad bellum imperii legitime decretum singuli status imperii concurrere debent. p. 13.
- §. 12. Neutralitas statuum I. R. G. enucleatur. p. 16.
- §. 13. Illam quodammodo legibus imperii improbari monstratur. p. 10.
- §. 14. Status imperii membra esse vnus corporis asseritur. p. 20.
- §. 15. Eorum obligatio inculcatur. p. 24.
- §. 16. Sententiae recensentur, quae neutralitati statuum imperii obmouentur. p. 25.
- §. 17. Quaestio deciditur, nimirum an status imperii, si bellum imperii sine suo suffragio atque consensu decretum, ipse arma cum imperatore ac ceteris imp. ordinibus sociare nihilominus teneatur? p. 27.
- §. 18. Alia mouetur, si causa belli, de quo quaeritur, imperium haud stringat; eo quod tale nec membra imperii stringere videatur? p. 28.
- §. 19. Num status imperii ob propriam salutem atque conseruationis necessitatem a bello imperii abstinere possit? p. 30.
- §. 20. Quaestio mouetur, quid faciendum cum iis statibus, qui ob regiones hostilibus inuasionibus et oppressionibus exhaustas, oneribus imperii sustinendis atque opi imperio ferendae impares sint? p. 32.

SYL-

SYLLABVS OBSERVATIONVM
DE
QUIETE IN TVRBIS.

- I**nter bella et discordias aliorum quiete nunquam fere defuisse, qui cupide expetiissent, monstratur. p. 35.
Vilitas neutralitatis ostenditur. p. 37.
Miscenda tamen interdum bella esse creditur. p. 38.
Nisi quod tum quoque quiete sua quosdam infirmitas iubeat. p. 39.
Qui tam bonis ac necessariis consiliis ducti, societatem bellicam declinant, an iure cogi possint, ut partibus accedant, quaeritur? p. 41.
Inuisos fere esse bellantibus medios, tanquam vel ignavos vel callidos docetur. p. 42.
Argumenta quietem dissuadentia adducuntur. *ib.*
Num quis ad quietem secundum ius gentium cogi possit, quaeritur? p. 45.
Callidae quietis et in turbas erupturae specimen enarratur in Philippi Macedoniae regis consiliis bello Punico secundo. p. 51.
De transitu permittendo quaestiones mouentur. p. 57.
Quid de negotiationis et commerciorum iure statuendum pacatis mediisque ciuitatibus inter partes bellantes libero dicitur. p. 59.
Non fas esse in mediolorum pacatis locis suas offensas exequi ostendit. p. 65.
Ius infestandi hostis in iusta etiam militia restringi, et limitibus quibusdam includi per imperium et dominium loci pacati asseritur. p. 69.
Quid liceat in solo pacatorum, siue in solum pacatum quaeritur? p. 72.
An hostis quidem nostri, sed pacatas vi alterius pactionis atque exceptas bello regiones, inuadere et occupare liceat? p. 74.
Num si de pacato populo aliqui intra praesidia hostium sint ante bellum eo profecti, tum post modicum tempus, intra quod discedere poterint, iure gentium pro hostibus eos haberi possint. p. 76.
Quid de rebus eiusdem generis apud hostes reperis sentiendum. *ib.*
Motiua quae aliquem ad neutrius partis studium allicere possunt. p. 79.
Quid liceat in medios, qui vel vacuum studio partium animum ostendunt per occultas tamen molitiones alterutri aut utriusque aduersa struunt etc. Illis qui medii sunt, praecipue id datum negotii creditur, ut discordantes ad pacem et consensionem temperare summa ope studeant. p. 80.
Ut arbitratore aut arbitri compromissarii addicantur medi populi principesque superiore saeculo nondum desitum, magis magisque in desuetudinem abire videtur. p. 81.

Jena, Diss., 1734-35

ULB Halle

3

005 360 781

24

Præf. 3. num. 13.
1735

20

DILVCIDATIONES
IVRIS PVBLICI

DE
NEVTRALITATE

PROVTI ILLA
INTER GENTES LIBERAS
ATQVE INPRIMIS
INTER ORDINES S. R. IMP.
VSITATA EST

VNACVM PRAEFATIONE
DE EIVSDEM COMMODIS
ATQVE INCOMMODIS.

I E N A E
APVD IOH. CHRISTOPH. CROEKERV.M.
1 7 4 7.

